

ကရင်လူမျိုးတို့၏ရိုးရာပွဲတော်ပွဲများ

The Traditional Festivals
of the Karen People.

ကရင်လူမျိုးတို့၏ရိုးရာပွဲတော်များ

The Traditional Festivals of the Karen People (Burmese Edition)

Drum Publication Group

P.O Box 66

Kanchanaburi 71000

Thailand

drum@drumpublications.org

www.drumpublications.org

May 2007

ISBN - 978-974-8370-33-0

မာတိကာ

၁။ ကရင်ရိုးရာပြက္ခဒိန်	၁
၂။ ရာသီအလိုက်ပွဲတော်များ	၆
၃။ ရိုးရာကောက်သစ်စားပွဲ	၁၃
၄။ ကရင်ရိုးရာဩပွဲ (ဆအိုင်လောင်)	၁၆
၅။ ‘တူဝေ’ အနွယ်ဝင်ပိုးကရင်တို့၏ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း	၂၅
၆။ တောင်ပေါ်ဒေသရိုးရာလက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း	၃၁
၇။ ပိုးကရင်တို့၏လိပ်ပြာခေါ်လက်ချည်ခြင်း	၃၉

နိဒါန်း

ကရင်လူမျိုးတို့သည် မိမိတို့၏အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလုပ်ငန်းပေါ်တွင်အခြေခံ၍ ရိုးရာပွဲတော်အမျိုးမျိုးရှိသည်။ ကရင်လူမျိုးများသည် များသောအားဖြင့် တောင်ယာလုပ်ငန်းဖြင့်အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပြုကြသည့်အတွက်ရိုးရာပွဲတော်များမှာတောင်ယာနှင့်ပတ်သက်သောပွဲတော်များဖြစ်သည်။

ကရင်ရိုးရာပွဲတော်များထဲ၌ဖီးဘီးယော်ဟုခေါ်သောစပါးနတ်သမီးအားပူဇော်ခြင်း၊ ကောက်သစ်စားပွဲကျင်းပခြင်း၊ စပါးကျီသစ်စားခြင်းတို့ကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့်သိသာနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင်ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲပြုလုပ်အပ်သောလ၊ မပြုလုပ်အပ်သောလဟူ၍လည်းခွဲခြားထားပါသည်။

ကရင်လူမျိုးတွင်ပိုးကရင်၊ စကောကရင်ဟူ၍အဓိကမျိုးနွယ်စုနှစ်စုရှိပြီးယင်းတို့၏ပွဲများမှာလည်းအနည်းငယ်ကွဲပြားသည့်အတွက်ခွဲခြား၍ရေးသားထားပါသည်။ ဤစာအုပ်ထဲရှိအချက်အလက်များကို မန်းလင်းမြတ်ကျော်ရေးသားသည့်ကရင်ရိုးရာသုတပဒေသာစာအုပ်မှအချက်အလက်အားလုံးကို ကောက်နှုတ်တင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။

Drum Publication Group မှ ကျောင်းသူကျောင်းသားများအတွက်ရည်ရွယ်၍စာဖတ်သူများအားကရင်ရိုးရာနှင့်ပတ်သက်သည့်ဗဟုသုတများတိုးပွားစေခြင်းအလို့ငှါဤစာအုပ်ကလေးကို ပြန်လည်ထုတ်ဝေပေးခြင်းဖြစ်သည်။ စာအုပ်ပြန်လည်ထုတ်ဝေရန်အခွင့်ပေးသောမန်းလင်းမြတ်ကျော်နှင့်စောအဲအယ်ရေးဆွဲသောမျက်နှာဖုံးပန်းချီအသုံးပြုရန်အခွင့်ပြုသောဆရာကနေဒီအားအထူးကျေးဇူးတင်ပါသည်။

ကရင်ရိုးရာပြက္ခဒိန်

ရှေးကရင်လူမျိုးများက “ဒဲထူမူဟားသလေလား” ဟူ၍ဆိုထားပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာဖျောက်ဆိတ်ကြယ် (ဝါ) ကြတ္တိက ကြယ်မွန်းတည့် သောလသည် “သလေ” လပင်ဖြစ်၏။ “သလေ” လသည် ပထမလဖြစ်ပြီး “လားပလူ” လသည်နောက်ဆုံးလဖြစ်သည်။

ကရင်ရိုးရာ ပြက္ခဒိန် ရေတွက်ပုံနှင့်ပတ်သက်၍ တစ်နှစ်အတွင်း လပေါင်း ၁၃ လရှိ ကြောင်းတွေ့ရှိရမည် ဖြစ်ပေသည်။ နှစ်၊ လ၊ ရက် ရေတွက်ပုံမှာ ရှေးအချိန်ကာလများ၌ပင် အသုံးပြုရေတွက်နေကြကြောင်း ရှေးဟောင်း “ထား” ကဗျာလင်္ကာများအရ လေ့လာသိရှိရပါသည်။ ရှေးလူကြီးများက “သလေ” လကို တောင်ယာရှာဖွေသောလဟု အဓိပ္ပါယ်ဖော်ဆောင်ထားကြသည်။

ကောင်းကင်ရှိ ကြယ်နက္ခတ်ကိုကြည့်၍လည်းကောင်း၊ လ၏ လည်ပတ်ပုံအပေါ် အခြေခံ၍လည်းကောင်း တစ်နှစ်တာ၏အချိန်ကို သတ်မှတ်ရေတွက်ကြ၏။ ထို့အပြင် သစ်ပင် ပန်းမန်တို့၏ ပွင့်ဖူးချိန်၊ ကြက်ငှက်တို့၏ နေရာပြောင်းရွှေ့ချိန်နှင့်ငှက်သိုက်များပြုလုပ်ချိန်စသည့် သဘာဝ ဖြစ်ရပ်များအပေါ် တွင်အမှတ်အသားပြု၍ တောင်ယာလုပ်ငန်းများကို စတင်လေ့ရှိကြသည်။

ကရင်လူမျိုးတို့၏ ရိုးရာပွဲတော်များ

ရှေးလူကြီးတို့၏ထားခဲ့သော “ထား” ကဗျာလင်္ကာများအရ ရက်ရေတွက်ရာတွင် ပထမလသည် ၂၉ ရက်ရှိပြီး ဒုတိယလမှာ ၃၀ ရက်ရှိကြောင်းဖော်ပြထား၏။ ကျန်လများသည်လည်း အစဉ်အလိုက် ၂၉ နှင့် ၃၀ တလှည့်စီရေတွက်သွားရန်ဖြစ်သည်။

ကရင်ပြက္ခဒိန်တွင် ၁၃ လရှိခြင်းသည် ရှေးတရုတ်တို့၏ ပြက္ခဒိန် ရေတွက်ပုံနှင့် ဆက်နွှယ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ တရုတ်၊ ဗီယက်နမ်နှင့် မြန်မာပြက္ခဒိန်တို့၏ အခြေခံမူများနှင့်လည်း တူညီကြောင်း တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ကရင်ပြက္ခဒိန်သည် တနှစ်အတွင်း ရက်များရေတွက်ပုံမှာ စန္ဒြမာသ (ဝါ) လူနာ စနစ် (Luna System) ကို အခြေခံသည့် မြန်မာတို့၏ ပြက္ခဒိန်ရေတွက်ပုံနှင့် ရက်ပေါင်းတူညီနေသည်။ တစ်နှစ်တွင် ၁၃ လရှိသော်လည်း မြန်မာ ၁၂ လ၏ တစ်နှစ်လုံးရေတွက်၍ ပြက္ခဒိန်ရေတွက်ပုံနှင့် ရက်ပေါင်း တူညီနေသည်။ တစ်နှစ်တွင် ၁၃ လရှိသော်လည်း မြန်မာ ၁၂ လ၏ တစ်နှစ်လုံး ရေတွက်၍ ရရှိသော ရက်ပေါင်း ၃၅၄ ရက်နှင့် တူညီသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် “ထော်မေခလီး၊ လော်မေဒေညား” ဟူသောရှေးကရင်လူကြီးတို့ အဆိုအရ စတုတ္ထလဖြစ်သော “လားခလီး” နှင့် ပဉ္စမလ ဖြစ်သော “ဒေညား” တို့တွင်နှစ်ငယ်များ၌ ၁၅ ရက်သာ ရေတွက်၍ နှစ်ကြီးများတွင် ရက်ပေါင်း ၃၀ စီရေတွက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ တစ်လစီရေတွက်ပုံကို အောက်ပါအတိုင်း လေ့လာနိုင်ပါသည်။

လအမည်	နှစ်ငယ်	နှစ်ကြီး
၁။ သလေ	၂၉	၂၉
၂။ ထေးခု (ထေးကူ)	၃၀	၃၀
၃။ သွေးကော (လားသဲ)	၂၉	၂၉
၄။ လားခလီး	၁၅	၃၀
၅။ ဒေညား	၁၅	၃၀

၆။ လားဃူး (လားခူး)	၂၉	၂၉
၇။ လားခွီး	၃၀	၃၀
၈။ လားဃို	၂၉	၂၉
၉။ လားခွီး	၃၀	၃၀
၁၀။ ဆိမူ	၂၉	၂၉
၁၁။ ဆိဆာ	၃၀	၃၀
၁၂။ လားနော	၂၉	၂၉
၁၃။ လားပလူ	၃၀	၃၀
	၃၅၄	၃၅၄

လဆန်း ၁၅ ရက်တိုင်း လပြည့်နေ့ဖြစ်သည်။ ရက်စုံသောလတွင် လဆုတ် ၁၅ ရက်သည် လကွယ်နေ့၊ ရက်မစုံသော လတွင်လဆုတ် ၁၄ ရက်သည် လကွယ်နေ့ဟု မှတ်ယူရမည်။

လူနာစနစ် (Luna System) ကို အခြေခံသည့် ပြက္ခဒိန်ကဲ့သို့ ကရင်တို့၏ ပြက္ခဒိန် ရေတွက်ပုံသည်လည်း လူနာစနစ်အပေါ် အခြေခံသည်ဖြစ်ရာ ကမ္ဘာကြီးနေပတ်သော သူရိယာမာသ သို့မဟုတ် ဆိုလာစနစ် (Sloar System) နှင့် ပြန်ကိုက်ညီအောင် လုပ်ယူမှသာလျှင် ရာသီဥတုအမှန်ကို ရရှိမည်ဖြစ်သည်။ ကရင်ရိုးရာ ပြက္ခဒိန်သည် ကမ္ဘာက နေကိုပတ်သည့် အချိန်နှင့်ကိုက်ညီရန် သုံးနှစ်ခန့်လျှင် တစ်ကြိမ်ကျ နှစ်ကြီးပြုလုပ်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာက နေကိုပတ်သည့် ဆိုလာစနစ်တွင် တစ်နှစ်မှာ ၃၆၅ နှစ် နှင့် ရက်ဖြစ်၏။ ယနေ့အသုံးပြုသော ကမ္ဘာပြက္ခဒိန်သည် သာလျှင် ရာသီဥတု အမှန်ကို ဖော်ပြနေသည်ဖြစ်ရာ၊ လူနာစနစ်မှ ရက်ပေါင်း ၃၅၄ ရက်သည် (၃၆၅ နှစ် - ၃၅၄) = ၁၁ နှစ် ရက် လျော့နည်းနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် လျော့နည်းနေသောရက်ကို ဖြည့်စွက်ရန် မြန်မာ ပြက္ခဒိန်တွင် ၁၂ လ အစားနှစ်ကြီး (ဝါထပ်နှစ်) လကို ပထမဝါဆို၊ ဒုတိယဝါဆို တလတိုး၍ ၁၃ လ ထားရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ကရင်လူမျိုးတို့၏ ရိုးရာပွဲတော်များ

ကမ္ဘာ့ပြက္ခဒိန်သည် ၁၂ လပင်ရှိသော်လည်း တလနှင့်တလရက်ခြင်းမတူပေ။ ယေဘုယျအားဖြင့် တစ်နှစ်လျှင် ၃၆၅ ရက်ရှိသော်လည်း အတိအကျအားဖြင့် ၃၆၅ နှင့် ရက်ရှိသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် ၂၈ ရက် ရှိသော်လည်း (နှစ်ပြည့်၍ နှစ် \times ၄ = ၁ ရက်) လေးနှစ်တွင် တစ်ကြိမ် တရက်တိုး၍ ၂၉ ရက်ရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ၂၉ ရက်ရှိသော နှစ်ကို ရက်ထပ်နှစ်ဟု ခေါ်ကြပါသည်။

ကရင်ရိုးရာ ပြက္ခဒိန်မှာလည်း လူနာစနစ်နှင့် ဆိုလာစနစ်ပြန်လည်ကိုက်ညီစေရန်သုံးနှစ်ခန့်တစ်ကြိမ်ကျ ပြုလုပ်ရပါသည်။ တစ်နှစ်တာကွာခြားသော ၁၁ နှစ် \times ၈ = ၉၀ ရက် ရရှိ၍ နှစ်ကြီးသုံးကြိမ်ပြုလုပ်ပေးသော်၊ ၎င်းစနစ်နှစ်ရပ်ပြန်လည်ကိုက်ညီကြောင်း အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။

နှစ်	ကမ္ဘာ့ပြက္ခဒိန်	ကရင်ပြက္ခဒိန်
ပထမ	၃၆၅	၃၅၄
ဒုတိယ	၃၆၅	၃၅၄
တတိယ	၃၆၅	၃၈၄ - နှစ်ကြီး ၃၀ ရက်
စတုတ္ထ	၃၆၆	၃၅၄
ပဉ္စမ	၃၆၅	၃၅၄
ဆဌမ	၃၆၅	၃၈၄ နှစ်ကြီး ၃၀ ရက်
သတ္တမ	၃၆၅	၃၅၄
အဋ္ဌမ	၃၆၆	၃၈၄ နှစ်ကြီး ၃၀ ရက်
	၂၉၂၂	၁၉၂၂ ၉၀ ရက်

ပိုးကရင်တို့သည် အောက်မြန်မာပြည်တွင် နေထိုင်ကြသူများဖြစ်၍ သော်လည်းကောင်း၊ မွန်မြန်မာတို့နှင့်နီးစပ် နေထိုင်ကြ၍လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာကို

အများစုက လက်ခံယုံကြည်ကိုးကွယ်ကြ၍လည်းကောင်း လအမည်များကို ကရင် အခေါ်အဝေါ် ဖြင့်ခေါ်ကြသော်လည်း မြန်မာများကို ကရင်အခေါ်ဝေါ် ဖြင့်ခေါ်ကြသော်လည်း မြန်မာပြက္ခဒိန်ကိုသာ အသုံးများသောကြောင့် အစီအစဉ်များကို မြန်မာပြက္ခဒိန်အတိုင်း တန်ခူးလကို ကရင်လဖြစ်သော “လာတာ” မှစ၍ ရေတွက်သည်။

တောင်ပေါ်ဒေသနေ စကောကရင် အမျိုးသားတို့တွင် တစ်နှစ်လျှင် (၁၃) လ ရှိသည်။ လရေတွက်ရာတွင် “သလေ” လမှစ၍ ရေတွက်သည်။

တောင်ပေါ်စကောကရင်

မြန်မာ

၁။ သလေ

၂။ ထေးခု (ထေးကူ)

၃။ သွေးကော

၄။ လားခလီး

၅။ ဒေညား

၆။ လားဃူး (လားခု)

၇။ လားနွီး

၈။ လားဃို

၉။ လားနွီး (လားနူး)

၁၀။ ဆိမူ

၁၁။ ဆိဆာ

၁၂။ လားနော

၁၃။ လားပလူ

တပို့တွဲ

တစ်ပေါင်း

တန်ခူး

ကဆုန်

နယုန်

ပထမဝါဆို

ဒုတိယဝါဆို

ဝါခေါင်

တော်သလင်း

သီတင်းကျွတ်

တန်ဆောင်မုန်း

နတ်တော်

ပြာသို

ရာသီအလိုက်ပွဲတော်များ

မိုးကရင်။ ။ ပြာသိုလဆန်း ၁ ရက်နေ့ကိုနှစ်သစ်ကူးနေ့အဖြစ် နေရာအနှံ့အပြားတွင် ကျင်းပကြသည်။ ကောက်ဦးကောက်သစ်ပေါ်ချိန်ဖြစ်သဖြင့် ကောက်သစ်စားပွဲများလည်း အချို့ကျေးရွာဒေသများ၌ ကျင်းပလေ့ရှိပါသည်။ (ဖီးဘီးယော်၊ ဖီးဘိယော်) ဟုခေါ်သောစပါးကို ကောင်းချီးပေးသော ဖွားဖွားနတ် သမီးကိုလည်း ပူဇော်ပသကြသည်လည်းရှိ၏။

တပို့တွဲလသို့ရောက်သော် လယ်ယာ၊ တောင်ယာလုပ်ငန်းများပြီးဆုံးချိန်ဖြစ်ရာ အိုးအိမ်များပြင်ဆင်ခြင်း၊ အသစ်တည်ဆောက်ခြင်း ပြုလုပ်သောလဖြစ်၏။ ထို့နောက် အိမ်သစ်တက် မင်္ဂလာပွဲကို အကျွေးအမွှေးများဖြင့် ကျင်းပပြုလုပ် ကြသည်။

မိုးဦးကျခါနီးကဆုန်လတွင် ရောဂါဘယများ ကျရောက်တတ်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည့်အတိုင်း ဘုရားကိုရည်စူး၍ သဲပုံစေတီကိုတည်ကာ ဆွမ်းခွက်တစ်ထောင်၊ သောက်တော်ရေတစ်ထောင်၊ ပန်းပွင့်တစ်ထောင်ဖြင့်ဆွမ်းတော်တင်ကြ၏။

ဘုန်းတော်ကြီးများကို ဆွမ်းကပ်၍ တရားနာ ရေစက်ချခြင်း၊ ပရိတ်ရွတ်ခြင်းနှင့် သမ္မာဒေဝနတ်ကောင်း နတ်မြတ်များအား ပင့်ဖိတ်၍ တရားနာအမျှဝေခြင်း ပြုလုပ်ကြသည်။ သံပုံစေတီပွဲတွင် မြန်မာ့ရိုးရာ လက်ဝှေ့ပွဲ၊ ဒုံးကပွဲနှင့် ကရင် ရိုးရာဩပွဲကိုလည်း ပြုလုပ်ကြသည်။

ဝါခေါင်လတွင် မိုးများသောလဖြစ်၍ ထမင်းစားမြိန်သော လဖြစ်ရာ မြေဖုတ်ဘီလူး၊ သရဲ၊ တစ္ဆေများ ပူးကပ်စားသောက် တတ်သည်ဟု ယုံကြည်သည့်အတိုင်း မကောင်းဆိုးဝါးများနောက်သို့ မိမိတို့လိပ်ပြာ ပါမသွားစေရန် လက်ချည်လိပ်ပြာခေါ်ခြင်းကိုပြုလုပ်ကြ၏။ ရွာလုံးကျွတ် ခေါစာကျွေးခြင်းများ “ဖူပေါ” (နတ်နန်း) သို့မဟုတ် ဘိုးဘိုးကြီးနတ် ရုက္ခစိုးနတ်များကို ပူဇော်ပသကြသည်။ ဘိုးဘိုးနတ် (နတ်နန်း) ကို တစ်နှစ်တစ်ကြိမ်ပူဇော်ပသရာတွင် ကြက်၊ ဝက်၊ အရက်များပါရသည်။ နတ်ကိုစတိမျှသာကျွေးမွေးပြီး ကျန်လူကြီးလူပျိုလူရွယ်များက တပျော်တပါးစားသောက်ကြလေသည်။

ပြာသိုလမှ တန်ခူးလအထိ ရေအိုးစင်တည်၍ ရေအိုးစင်ပွဲတော် အလှူဒါနများကို ကျင်းပပြုလုပ်ကြသည်။ တန်ခူးလတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ပိုးကရင်များသည် နှစ်သစ်ကူး အတာပွဲတော်နှင့် ဘုရားပွဲများကျင်းပကြ၏။ ထူးဆန်းသော သဘာဝဂူများ၌ ဘုရားပွဲများ စည်ကားသိုက်မြိုက်စွာ ကျင်းပကြ၏။ အထူးသဖြင့်ဆဒ္ဒန်ဂူ၊ လွန်းည၊ ရေတံခွန်၊ ကော့ဂွန်းဂူ၊ ရသေ့ပျံဂူ၊ ဘုရားပွဲများစည်ကားထင်ရှားလှသည်။

တော်သလင်းလတွင် သင်္ဘောလွတ်ပွဲတော်ကို ကျင်းပကြသည်လည်းရှိ၏။ အလျား ၁၅ ပေ၊ အနံ ၆ ပေခန့်ရှိ ဝါးရာဇမတ်များဖြင့် သင်္ဘောပြုလုပ်၍ ဆွမ်းတော်တင်ကြသည်။ ဆွမ်းတော်တင် ပြီးစီးသော ဆွမ်းတော်များကို သင်္ဘောပေါ်သို့ စွန့်ရသည်။ ပိန္နဲခွက်ဖြင့် ထည့်ထားသောဆွမ်းတော်တစ်ထောင်၊ ဝါးကျည်

ကရင်လူမျိုးတို့၏ ရိုးရာပွဲတော်များ

ထောက်ငယ်များဖြင့် ထည့်ထားသော သောက်ရေခွက်တစ်ထောင်၊ ပန်းတစ်ထောင်ပါရပါသည်။ နိဗ္ဗာန်ကို ရည်စူး၍ လှူဒါန်းရာတွင် သံသရာရေလှိုင်းကို မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတည်းဟူသော သင်္ဘောနှင့်ကူး၍ ရည်စူးချက် အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် သင်္ဘောလွှတ်ပွဲကျင်းပခြင်း ဖြစ်သည်။ ရပ်ရွာများစုပေါင်း၍ ပြုလုပ်လေ့ရှိကြ ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဖော်ပြပါ ရာသီပွဲများအပြင် သာရေးနာရေး အခမ်းအနားများတွင် လူမှုရေးပွဲများအဖြစ်ဒုံးကပွဲ၊ ကရင်ရိုးရာဩပွဲ၊ လက်တွေ့ပွဲများကိုလည်း ကျင်းပပြုလုပ်ကြသည်။ အပျော်တမ်းရိုးရာသဘင်အဖွဲ့ အနေဖြင့် ပိုးကရင်အမျိုးသားများတွင် ဒုံးအကများ၊ ဩပွဲများသည် ယနေ့တိုင်အောင် ကရင်ပြည်နယ်ဒေသ အတော်များများ၌ တွေ့ရှိနိုင်လေသည်။

ပိုးကရင်များ၌ ဂျပန်ခေတ် မတိုင်မီအချိန်က သဘင်အဖွဲ့များကို ရုံသွင်းကပြဘူးသည့်အထိရှိခဲ့၏။ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရချိန်မှစ၍ တော်လှန်ရေးအစိုးရလက်ထက်ရောက်သည်အထိ ဇာတ်သဘင်များ တခေတ်ပြန်လည် ဆန်းသစ်လာပြန်သည်။ ထို့ပြင် ခေတ်နှင့်ရင်ဘောင်တန်းနိုင်မည့် ကရင်ခေတ်ပေါ်တေးသီချင်းများ၊ ကရင်စတီရီယို တေးသံများ၊ ကရင်ဇာတ်လမ်းပမာများ ယနေ့မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့ရှိရမည် ဖြစ်ပါသည်။

စကောကရင်။ ။ တောင်ယာနတ် ပူဇော်ပသချိန်တွင် ကြက်၊ ဝက်၊ အရက်ခေါင်ရည်တို့ဖြင့် တောင်ယာစောင့် နတ်ကောင်းနတ်မြတ်တို့အား ပူဇော်ပသကြ၏။ မိမိတို့၏ တောင်ယာမှ လုပ်ငန်းကိုင်ငန်းများ တိုးပွားအောင်မြင်ရေးအတွက် ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။

တောင်ယာခုတ်ချိန်တွင် အချင်းချင်း ကူညီရိုင်းပင်းမှုရှိကြသည်။ တောင်ယာပိုင်ရှင်ဖြစ်သူက ပါဝင်ကူညီ လုပ်အားပေးသူအပေါင်းတို့အား ဓနအင်အားအ

လျှောက်ကြက်၊ ဝက်၊ အရက် ခေါင်ရည်များဖြင့် ဧည့်ခံကျွေးမွေးကြ၏။ အပျို၊ လူပျိုများသည် သီချင်းဆိုခြင်း၊ ကဗျာလင်္ကာများ ရွတ်ဆိုဖွဲ့နွဲ့ကြခြင်း၊ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး၊ ချစ်ရေးဆို ကဗျာလင်္ကာများဖြင့် ချိတ်ကာစောင်းကာ သီဆိုဖွဲ့နွဲ့ကြခြင်း အားဖြင့် အလွန် ပျော်စရာကောင်းလှပေသည်။

တောင်ယာစူးထိုးချိန် ရောက်သော် ခုတ်ထွင်ပြီး၍ မီးရှို့ထားပြီးသား တောင်ယာ ကို သင့်တော်သော အချိန်အခါ၌ စူးထိုးကာ စပါးစိုက်ပျိုးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်တွင် တစ်ရွာလုံးဝိုင်းဝန်းကူညီ လုပ်ကိုင် ပေးလေ့ရှိကြပြီး၊ တောင်ယာပိုင်ရှင်မှာ ကြက်၊ ဝက်၊ အရက် ခေါင်ရည် စသည်များဖြင့် ဧည့်ခံကျွေးမွေး၏။ အပျို၊ လူပျိုများ ထိုအချိန်၌ အဝတ်အစားသစ်များ ဝတ်စားဆင်ယင်ပြီး ကဗျာလင်္ကာ သီချင်းများ သီဆိုခြင်း၊ ချစ်ရေးဆို ကဗျာလင်္ကာများဖြင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးစောင်းကာ၊ ချိတ်ကာ ပြောဆိုဖွဲ့နွဲ့ကြခြင်းဖြင့် တပျော်တပါး လုပ်ကိုင်ကြခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်း အမြန်ပြီးစေသည့်အပြင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ရင်းနှီးပျော်ရွှင်မှုလည်း ရရှိစေသော ရာသီပွဲတော်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဤတောင်ယာစူးထိုးချိန်ကို တန်ခူးလ လယ်အထိ လုပ်ကိုင်တတ်ကြသည်။

တန်ဆောင်မုန်း၊ နတ်တော်လ အချိန်များတွင် တောင်ယာရှိ စပါးများ ရိတ်သိမ်း ချိန်ပင်ဖြစ်သည်။ စပါး ရိတ်သိမ်းရာတွင် တစ်ရွာလုံးပါဝင်လုပ်ကိုင်ပေးကြ၏။ တောင်ယာခုတ်ချိန်နှင့် တောင်ယာစူးထိုးချိန်များ ကဲ့သို့ပင် အကျွေးအမွေးများ ဖြင့် တပျော်တပါးရှိလှ၏။ ကောက်ရိတ်သိမ်းချိန်မှသည် ရိတ်သိမ်းချိန်ပြီးဆုံး သည်အထိ ကျွဲချို တံပိုးခရာကို အပျော်ထမ်းမှုတ်လေ့ရှိကြသည်။

ကောက်ပင်မှ သီးနှံများ စပေါ်ချိန်တွင် ကောက်သစ်စားပွဲခေါ် “အော်ဘူးသော ခို” ကို ကျင်းပကြ၏။ ကောက်ပင်မှသီးနှံများ ရိတ်သိမ်းချိန်တန်ပြီဖြစ်သော တောင်ယာမှ ကောက်ညှင်းစပါးသီးနှံများကို အနည်းငယ် စတိရိတ်သိမ်းပြီးရွာ တွင်ထမ်းဟင်းလျာများဖြင့် ကျွေးမွေးကြ၏။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းသည် ကျန်စပါး

များ ရိတ်သိမ်းရာတွင် အထွက်တိုးရန် ရည်ရွယ်သည်။ တန်ဆောင်မုန်းလတွင် ကောက်သစ်စားပွဲကို ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ မြေပြန်အချို့ဒေသများ၌ မုန့်ဆန်း ပွဲဟုလည်းခေါ်ကြသည်။

တောင်ယာစပါးများ စိုက်ပျိုး ပေါင်းသင်ပြီးချိန် ဝါဆို၊ ဝါခေါင်လများ၌ “အော်လာခူ” ခေါ် ရွာလုံးကျွတ် လိပ်ပြာခေါ်ပွဲကို ကျင်းပလေ့ရှိသည်။ ထိုအချိန်တွင် အားလပ်ချိန် ရကြသည်ဖြစ်ရာ တစ်နှစ်ပတ်လုံး လေလွင့်နေသည်ဟုယူဆထားကြသော မိမိတို့၏လိပ်ပြာများကို အိမ်စေ့ ရွာလုံးကျွတ် အကျွေးအမွှေးဖြင့် ပြုလုပ်ကြသော လိပ်ပြာခေါ်ကြသော လိပ်ပြာခေါ်ပွဲပင် ဖြစ်သည်။

ဆောက်လုပ်ပြီးစီးသော အိမ်သစ်များကို တက်ရောက်မနေထိုင်မီ အကျွေးအမွှေးဖြင့် အိမ်သစ်တက် မင်္ဂလာပွဲ “ထော်ဟီသောခို” များကို ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။

တောင်ကြားချိုင့်ဝှမ်း အရပ်များ၌ လယ်ယာများကို ရေမြောင်းသွယ်၍ လုပ်ကိုင်ကြရ၏။ နယုန်လ၌ ရေမြောင်းများ ပြန်လည်တူးဖော်ပြီးသောအခါ ကြက်၊ ဝက်၊ အရက်ခေါင်ရည် စသည်တို့ဖြင့် ရေမြောင်း တာတမံ နတ်ပူဇော်ပွဲပြု လုပ်ကြ၏။ ကြက်သွေး၊ ဝက်သွေးတို့ကို ရေမြောင်းတွင် ဆေးကြောပေးပြီး ရေမြောင်းစောင့်နတ်အား ပူဇော်ကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

တောင်ယာများတွင် စိုက်ပျိုးထားသော ပျိုးပင်ကလေးများပေါက်လာပြီး တစ်မိုက် တစ်ထွာခန့်ရှိလာသောအခါ ပျိုးပင်များ လိပ်ပြာမလွင့်ရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ ပိုမိုရှင်သန်ကြီးထွားလာနိုင်ရန်အတွက် လည်းကောင်း၊ ရွှေ့ပြောင်းစိုက်ပျိုးသော အခါ ရှင်သန်စေရန်အတွက်လည်းကောင်း အစွဲပြုပြီး လိပ်ပြာခေါ်ပေး ခြင်းဖြစ်သည်။

ကောက်ရိတ်ပြီး ကောက်လှိုင်းများ တလင်း၌နယ်ပြီးသော် စုပုံထားသော စပါး ပုံကြီးအားလိပ်ပြာခေါ်ပွဲပြုလုပ်ပေးရ၏။ “ဖီးဘီးယော်” ခေါ် ဖွားဖွားစပါးနတ် သမီးအား စပါးများကို ကောင်းချီးပေးပါရန် ပူဇော်ပသရ၏။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်မှ စပါးကိုချင်တွယ်ပါက စပါးပိုထွက်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ စပါးကျည်ထဲသို့ စပါးများသွင်းသောအခါ၌လည်း စပါးလိပ်ပြာမလွင့်နိုင်ဟူ၍လည်းကောင်း ယုံကြည်ထားကြ၏။

စကောကရင်အချို့တို့သည် ပြာသိုလ “လားပလူ” တွင် ထိမ်းမြားမင်္ဂလာ လက် ထပ်ခြင်း မပြုကြချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် “လားပလူ”၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ လူသေကောင်၊ မကောင်းဆိုးဝါး၊ နာနာဘာဝ၊ ဝိနာဘာဝများ ကမ္ဘာပေါ်တွင် မြူး တူးပျော်ပါးသောလဟု ယုံကြည်ယူဆထားကြခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို ကြောင့်ပင် စကောကရင်အချို့တို့သည် လက်ထပ်မင်္ဂလာမပြုလုပ်အပ် ဟုယူ ဆသည်။ မင်္ဂလာပွဲအတွက်ကောင်းသော ရာသီအချိန်ကာလ နေ့၊ ရက်၊ လ အစရှိသဖြင့် ရွေးချယ်ပြီး ကျင်းပလေ့ရှိကြသည်။

အရိုးကောက်ပွဲကိုလည်း နေထိုင်ကြသော ဒေသကိုလိုက်၍ ကျင်းပပုံချင်းအ နည်းငယ်သာ ကွာခြားမှုရှိ ကြ၏။ ကျင်းပပြုလုပ်ရန် နေ့၊ ရက်၊ လရာသီအချိန် အခါများ ရွေးချယ်ပြီး လုပ်လေ့လုပ်ထရှိကြ၏။

ကရင်နှစ်သစ်ကူးမင်္ဂလာပွဲကို ကရင်အမျိုးသားအားလုံး ဘာသာမရွေး ကရင် နှစ်ဆန်း တစ်ရက်ဖြစ်သော “သလေ” လဆန်းတစ်ရက်နေ့တွင် ဒေသအလိုက် တပျော်တပါး ကျင်းပကြ၏။ နှစ်သစ်မင်္ဂလာ ကျင်းပ သောအချိန်သည် စိုက်ခင်း များရိတ်သိမ်းပြီးချိန် အထိမ်းအမှတ်တစ်ခု အနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ တစ်နှစ် လုံးလုပ်ငန်းခွင်မှ အလုပ်ပြီးဆုံးသွားခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း တပျော်တပါး နှစ် သစ်မင်္ဂလာပွဲကို စုပေါင်းကျင်းပကြခြင်းဖြစ်သည်။

ကရင်လူမျိုးတို့၏ ရိုးရာပွဲတော်များ

တောင်ယာလုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်သည့် ရာသီအလိုက်ပွဲတော်များနှင့် ပြုလုပ်ပုံ ပြုလုပ်နည်းများကို တောင်ပေါ်ဒေသရှိ စကောကရင်နှင့် စကောကရင်အဝင်နွယ် များ ယနေ့အချိန်အခါအထိ ကျင်းပပြုလုပ် လျက်ရှိကြ၏။

မြေပြန့်ဒေသရှိ စကောကရင်များမှာမူကား မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု အပျော်တမ်း တူရိယာနှင့် အနောက်တိုင်းဆန်သော တူရိယာအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းထားသည့်အထိ ရှိကြသည်။ ကြေးတန်းစား ရိုးရာဇာတ်သဘင်အဖွဲ့ရှိခဲ့ကြောင်း မြင်ဘူး ကြည့် ဘူးသူတို့၏ ပြောဆိုချက်အရ သိရှိရသည်။

တောင်ပေါ်ဒေသနေ စကောကရင်များနှင့် စကောကရင်အနွယ်ဝင်တို့တွင် အ ပျော်တမ်းရိုးရာသဘင် အဖွဲ့ငယ်များရှိသည်ဟုဆိုသော်လည်း ၎င်းတို့သည်ရပ် ရွာ၌ ဖားစည်၊ ပတ္တလား၊ ဗုံရှည်၊ ကျွဲချို၊ ဝါးပလွေ၊ လင်းကွင်း (ယကွင်း)၊ စောင်း ကောက်၊ တဃီဟုခေါ်သော မိကျောင်းလျှာတို့ဖြင့် ရပ်ရွာသာရေးနာရေးတွင် ပိုင်းဖွဲ့ကာ ကဗျာလင်္ကာ သီချင်းများနှင့် တီးမှုတ်သီဆိုကြသောအဖွဲ့ငယ် များသာ ဖြစ်ကြသည်။

ရိုးရာကောက်သစ်စားပွဲ

တောင်ပေါ်ဒေသနေ စကောကရင်ကျေးရွာအချို့မှာ ကောက်သစ်စားပွဲကို တန်ဆောင်မုန်းလကွယ်တွင် ကျင်းပပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ရိတ်သိမ်းရန်အချိန်တန်ပြီဖြစ်သော တောင်ယာများမှ ကောက်ညှင်း စပါးများကို အနည်းငယ်စီ စတိရိတ်သိမ်း၍ ရပ်ရွာရှိလူများကို ဖိတ်ခေါ် ထမင်းဟင်းချက်ပြုတ် ကျွေးမွေးလေ့ရှိ၏။ ထို့နောက် ကျန်ကောက်ညှင်းစပါးများကို ဆက်လက်ရိတ်သိမ်းကြတော့၏။ ထိုသို့ ပြုလုပ်ခြင်းသည် သီးဦးသီးဖျားများကို ကျွေးမွေးလိုက်ခြင်းအားဖြင့် နောက်ဆက်လက်ရိတ်သိမ်းသော ကောက်ညှင်းစပါးများ အထွက်တိုးလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည် ရင်းစွဲရှိကြသည်။

ကောက်ဦးကောက်ဖျား ကျွေးမွေးကြခြင်းကို စကောကရင်ဘာသာဖြင့် “အော်ဘူးသောခို” ပိုးကရင်ဘာသာဖြင့် “အောင်းဘူးသောငှူး” ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ကြပါသည်။

“ဆီးမူ” နှင့် “ဆီးဆာ” (သီးတင်းကျွတ်နှင့်တန်ဆောင်မုန်း) လနှစ်လသည် တောင်ယာများမှကောက် ညှင်းစပါးများကို ရိတ်သိမ်းချိန်ဖြစ်၏။ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ကောက်ရိတ်ချိန်တွင် ဆွေမျိုးသားချင်း ပြန်ဆုံ ဆည်းကြသော အချိန်လည်းဖြစ်နေ၏။ ထိုကဲ့သို့တစ်နှစ်တာလုံး တစ်ကြိမ်ကျသော ဆွေမျိုးသားချင်းများ ပြန်

လည်ဆုံဆည်းခွင့်ကြသဖြင့် ဘိုးဘွားတို့ သွန်သင်ဆုံးမခဲ့သော အစဉ်အလာရိုးရာ စကားရပ် များ “ထား” ကဗျာလင်္ကာများ၊ စကားထား၊ စကားဝှက်များကို ကြီးသူက ငယ်သူများအား သွန်သင် ပေးလေ့ရှိ၏။

တန်ဆောင်မုန်းလဆန်းနှင့် နတ်တော်လများတွင် ကောက်ရိတ်သိမ်းပွဲပြီးဆုံး၍ ကောက်လှိုင်းများကို တလင်းထဲသို့ အစည်းလိုက် ပုံထားလိုက်ကြ၏။ စပါးလျှော့ပြီးနောက် ရရှိသောစပါးများကို တလင်းထဲ၌ပင် ပုံထား၏။ စပါးကို ကျီမသွင်းမီ “ဖီးဘီးယော်” ခေါ် ဖွားဖွားစပါးနတ်သမီးအား ပသရသေးသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပသရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ စပါးလိပ်ပြာသည် စပါးပုံသို့ပြန်လာရန် စပါးကိုကောင်းချီးပေးရန်၊ စပါးပိုမိုထွက်ရှိရန်နှင့် စပါးကိုကြာရှည်သဖြင့် အစားခံရန် စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဖီးဘီးယော်ပသပြီး နောက်တွင် စပါးများ ကျီသွင်းလိုက်ကြတော့သည်။

စပါးကျီသွင်းပြီးနောက် ကျီထဲ၌စပါးကို စတင်ထားရန် “ကျီစပါးသစ်စားပွဲ” (အော်လော်ဘူးဖော) ကို စတင်ပြုလုပ်ရပြန်ပါသည်။ ထိုကျီစပါးသစ်စားပွဲမတိုင်မီနေ့တွင် သားသမီးများသည် တောထဲသို့ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ၊ ဟင်းလျာများရရှိရန် ထွက်ရှာကြရသည်။ အိမ်တွင်ကျန်ရှိနေကြသော မိဘနှစ်ပါးသည် ဝက်အနေတော်တစ်ကောင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကြက်ဘဲအချို့ကိုသော်လည်းကောင်း နောက်တစ်နေ့နံနက်တွင် စားသောက်ရန်ဆင်သင့် စီစဉ်ချက်ပြုတ်ထား၏။ မိခင်ဖြစ်သူသည် စပါးကျီ ရှိရာသို့သွား၍ ထောင့်လေးထောင့်မှ စပါးများလက်ဖြင့်လိုသလောက် တစ်ကျုံးစီယူရ၏။ ချိုင့်ကျန်ခဲ့သောစပါးကျီထောင့်လေးထောင့်နေရာများကို ကျီအလယ်ရှိစပါးများဖြင့် တစ်ညီတည်းဖြစ်အောင်ပြန် လည်ဖြည့်သွင်းရပါသည်။ လိုသလောက်ယူလောက်သောစပါးများသည် ကျီထဲကျန်ရှိသော စပါးအားလုံးကို ကိုယ်စားပြုထားသော စပါးသစ်များ ဟု ယူဆထားကြ၏။ ထိုစပါးများကို နေတွင်လှမ်းထားလိုက်ရပြန်သည်။

ညနေစောင်းအချိန်သို့ ရောက်သော် သားသမီးများတို့သည် ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ ဟင်းလျာများဖြင့် အိမ်သို့ပြန်လည်ရောက်ရှိလာကြသည်။ ပြုဖွယ် အမှုကိစ္စအလုံးစုံတို့ကို ပျော်ပျော်ပါးပါး လုပ်ကိုင်ကြ၏။ ထိုညတွင်ပင် အပြီးချက်ပြုတ်ထားလိုက်ကြသည်။ မိုးမချုပ်မီ ဆွေမျိုးသားချင်းများကို နံနက်တွင်ကျီစပါးသစ်စားကြွကြရန် အသီးသီးအကြောင်းကြားထားသည်။

နောက်နေ့ နံနက်စောစောအချိန်တွင် အိမ်သူအိမ်သားများအားလုံး အိပ်ရာမှစောစောထကြပြီး စားဖွယ်သောက်ဖွယ်များကို စီစဉ်၍ မီးဖိုခန်းတွင် တခမ်းတနား ခင်းကျင်းထားလိုက်ကြသည်။ ဘိုးဘွားနှင့် တကွဆွေမျိုးသားချင်း စုံစုံညီညီရောက်လာကြသော် ကျီစပါးသစ်စားပွဲမစမီ သားသမီးများကို သွန်သင်ဆုံးမရန် သက်ကြီးဝါကြီးသူ ဘိုးဘိုးကြီးကို သွားရောက်ခေါ်ဆောင်လာရသည်။

ဘိုးဘိုးကြီးရောက်လာသောအခါ မီးဖိုခန်းသို့ ကျီစပါးသစ်ပွဲစားရန် ဆွေမျိုးသားချင်းအားလုံး အသီးသီး နေရာယူကြတော့သည်။ စားသောက်ဖွယ်ရာများကို မစားသောက်မီ ဘိုးဘိုးကြီးဖြစ်သူက ဆွေမျိုးသားချင်းတို့အား “ထား” ကဗျာ လင်္ကာများဖြင့်တစ်မျိုး၊ ထုံးတီးနည်းနာများဖြင့်တဖုံ ဆုံးမစကားများပြောကြားပြီးနောက် ကျီစပါးသစ်စားပွဲကို တပျော်တပါး စားသောက်ကြတော့သည်။

ကရင်ရိုးရာဩပွဲ (ဆအိုင်လောင်)

“ဆအိုင်လောင်” သည် ပိုးကရင်ဘာသာစကားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်မှာ “လက်တွေ့ရေးပြခြင်း” ဟူ၍ပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာများက “ဩပွဲ” ဟုခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ရှေးယခင်က ကရင်အပျို၊ လူပျိုများ ဩသံသီဆိုချင်းမပြုမီ လူပျိုကာလသားများက တန်းစီထိုင်နေကြသော အပျို တို့၏ရှေ့တွင် ခါးတောင်းမြှောင်အောင် ကျိုက်လို့ကြပြီး၊ တစ်ယောက်ပြီးတစ်ယောက် လက်တွေ့ရေးပြ ကြရသည်။

ရှေးအချိန်က လူပျိုများသည် ပေါင်နှစ်ဘက်တွင် ထိုးကွင်းထိုးထားကြပေရာ၊ ကာယဗလကောင်းပြီး ထိုးကွင်းထိုးထားသော လူပျိုက လက်တွေ့ရေးပြလိုက်လျှင် အပျိုများက မျက်တောင်မခတ်အောင်ပင် ငေးမောနေမိတော့၏။ ကာယဗလရှိသူ၊ ထိုးကွင်းမရှိသူ လူပျိုများသည် လက်တွေ့ရေးမပြရဲပဲ မျက်နှာငယ်ကြရရှာသည်။

ယနေ့ “ဆအိုင်လောင်” ဟုခေါ်သောလက်တွေ့ရေးပြသည့် ဓလေ့ထုံးစံကို လုပ်လေ့လုပ်ထမရှိတော့ချေ။ သို့သော် “ဩပွဲ” ကို ပိုးကရင်တို့က “ဆအိုင်လောင်” ဟုပင် ခေါ်ဆိုနေကြသည်။

“ဩပွဲ” သည်အပျိုလူပျိုတို့၏ ပွဲဖြစ်သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုရလျှင် ဖူးစာဘက်ရှာ သည့်ပွဲဟု ခေါ်နိုင်ပေသည်။ အချို့က “ဩပွဲ” ခေါ်ဝေါ်ခြင်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေစွာ “ဆအိုင်လောင်” ခေါ်လက်ဝှေ့ရေးပြခြင်းဟု ခေါ်ဆိုရမည့်အစား “မာထာနူးပွဲ” ခေါ် သီချင်းဆိုပွဲဟူ၍ ခေါ်ကြသည်လည်း ရှိသည်။

ကရင်လူမျိုးတို့၏ “ဩပွဲ” သည် ရှေးခေတ်ကပင် အစဉ်အလာ တရပ်အနေဖြင့် ကျင်းပပြုလုပ်လာခဲ့ ကြသည်ဖြစ်ရာ ကုန်းဘောင်မင်းတရားကြီး စိုးစံစဉ်ကာလ၌ စာဆိုတစ်ဦးဖြစ်သူ သာယာဝတီဦးဝိုင်း၏ လွမ်းသံ (တောလား) တွင်၊ တကြော မှောင်ပြာ၊ ကေလာတောင်ခိုးဝေ၊ ကန်ခြေဦး၊ အို-လင်းပြာမြူး တယ်လေး၊ သာထူးထွေ၊ ဝေးမြေတာမှာ၊ ကွာလေကော၊ လေးလားဟေ၊ ဩဉ်ဩ နောက် မူးဝေ၊ ခွန်သံရွှေ၊ ရှောက်ကိုင်းမှာ၊ ချိုးကဝိုင်းအစရှိသော ကရင်လူမျိုးတို့၏ ဩသံနှင့် ပတ်သက်၍ သီကုံးဖွဲ့ဆို ထားကြောင်းတွေ့ရှိခဲ့ရသည်။

မျက်မှောက်ခေတ်တွင် တွေ့ရှိရသောဩပွဲသည် အရိုးကောက်ပွဲ၊ ကောက်သစ် စားပွဲ၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာပွဲတော်များတွင် သာမကပဲ လူမှုရေးဆိုင်ရာ မိတ် သဟာယဖွဲ့ခြင်း ကိစ္စများတွင်လည်း သက်ဆိုင်ရာ ရပ်ရွာလူကြီးများက စီစဉ် ကျင်းပြပေးလေ့ရှိသည်။

ကရင်ကျေးရွာတိုင်းတွင် လူပျိုခေါင်းဆောင်တစ်ဦးနှင့် အပျိုခေါင်းဆောင်တစ်ဦး ထားရှိကြ၏။ ရပ်ရေးရွာရေး မည်သည့်အမှုကိစ္စကိုမဆို မိမိတို့ကသာလျှင် သိုက် ဝန်းစွာ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ကြရ၏။ တခါတရံ ရပ်ဝေးရွာများမှ အပျိုလူပျိုများ ဘုရား ဖူးခရီးသွားရာတွင် ရောက်ရှိရာရွာ၌ ဧည့်သည်အဖြစ် တည်းခိုတတ်ကြပေရာ ရွာခံ အပျိုလူပျိုများနှင့် ရင်းနှီးသိကျွမ်းကြစေရန် ဧည့်သည်များအား ခုံးအကဖြင့် ဧည့်ခံပြီးနောက် “ဩပွဲ” ကိုစတင်ကျင်းပပေးလေ့ရှိသည်။

ရှေးခေတ်က ထင်းမီးပုံကို အလင်းရောင်အတွက် အသုံးပြုခဲ့ကြသော်လည်း ယခုခေတ်တွင် စတောင်းကင်းမီး (ဓာတ်မီး) ကို အလင်းရောင်အတွက် အသုံး

ပြုကြသည်။ ညဦးပိုင်းတွင် ခုံးအကဖြင့် ဖျော်ဖြေရာတွင် ရွာအပြင်ရှိလယ် တလင်းပြင်၌ ကောက်ရိုးခင်းကာ၊ ကမည့် အမျိုးသမီး အမျိုးသားနေရာယူ ကြရသည်။ စတင်မကမီ ခုံးဆရာဖြစ်သူက ကန်တော့ပွဲကိုမြှောက်၍ အခန်းအနား ဖွင့်ပေးလေ့ရှိသည်။ ထို့နောက် ခုံးအဖွဲ့ စတင်ကကြတော့၏။ ခုံးအဖွဲ့၏ ဦးရေမှာ ၁၆ ယောက်၊ ၂၄ ယောက်၊ ၃၂ ယောက် စသည်ဖြင့် သတ်မှတ်ကြ၏။ ပြုံးရွှင်သော မျက်နှာထားလေးများဖြင့် မြူးကြွစွာ ကခုန်လေ့ရှိကြသည်။

ခုံးကရာတွင် သီချင်းတစ်ပိုဒ်ပြီးဆုံးတိုင်း ခေတ္တအနားယူလေ့ရှိ၏။ နောက်သီချင်း တစ်ပိုဒ် သီဆိုမကပြမီ စပ်ကြားတွင် “တူချ” ခေါ် “ဆုချ” အစီအစဉ်ကို ကြားညှပ်ထည့်သွင်းလေ့ရှိပါသည်။ “တူချ” ခေါ် “ဆုချ” အစီအစဉ်ဆိုသည်မှာ ခုံးကသူများရပ်နားစဉ် ပရိသတ်ထဲက တစုံတယောက်သောသူသည် ခုံးအဖွဲ့တွင် သီချင်းဆိုတော်သူ၊ အသံကောင်းသူအား မိမိနာမည်ကိုဖော်ပြီး လူတုံလယ်သို့ လာရောက် ကပြပါရန် ဖိတ်ခေါ်စေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ မိမိနာမည်ဖော်၍ ဖိတ်ခေါ် ပေးသူအား ဆေးလိပ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ငွေငါးကျပ် တခမယ် စသည်ဖြင့်လည်း ကောင်း ပေးဆောင်ဆုချလေ့ရှိသည်။ ထိုသို့ပေးဆောင် ဆုချပြီးသည်နှင့် ဆုချခြင်း ခံရသူက လူတုံလယ်တွင်ထကာ စတင်၍ “တူချလောင်” ခေါ် ဆုချသူကို လူတုံအလယ်သို့ လာရောက်ကပြပါရန် သီချင်းဖြင့် ဖွဲ့နွဲ့သီဆို ဖိတ်ခေါ်ခြင်းကို ပြုရတော့သည်။ သီဆိုဖိတ် ခေါ်ပုံမှာ-

“ခိုဆွန်နား - ဆွန်နားယမိုးလော် - စဖူးဂီ-ဖူးဂီ အမိန်ထောင်းဖော။ နမိန်ထောင်း - မိန်ထောင်းလေး ပွဲထော်-ဂယ်လောင်လေးယိုဝေယဝဲကျော်”

(နားသောတ ဆင်တော်မူကြပါ။ ကျွန်ုပ်သီဆိုဖော်ပြပါမည်၊ စဖူးဂီ၏အမည် ပေါ်ထွက်လာပြီဖြစ်ပါသည်။ သင်၏အမည်သည် ဤပွဲတွင် ဟိုးလေးတကျော် ပေါ်ထွက်နေပြီးဖြစ်သဖြင့်၊ ကျမရှိရာ လူတုံလယ်သို့ ကြွခံပါလားရှင့်)

သီဆိုဖိတ်ခေါ်သော “ဆုချ” သီချင်းသံနှင့်အတူ ဗုံသံဆိုင်းသံများတီးမှုတ်ကြရ၏။ “ဆုချ” သီချင်းတစ်ပုဒ်ပြီးတိုင်း ဆိုင်းပိုင်းကလိုက်၍ တီးမှုတ်ကြရသည်ဖြစ်ရာ

သီဆိုသူအတွက် ခေတ္တအနားရရှိမည်ဖြစ်ပါ သည်။ ဆိုင်းပိုင်းအဖွဲ့တီးမှုတ်သံ ရပ်ဆိုင်းသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် နောက်ထပ် “တူချလောင်” ခေါ်သီဆို ဖိတ်ခေါ်သော သီချင်းနောက်တစ်ပိုင်းကို ဆက်လက်သီဆိုပြန်ပါသည်။ “စဖူးဂီ” သည် ဖိတ်ခေါ်သူရှိရာ လူတုံလယ်သို့ကပြီး ဝင်လာရသည်။ ဖိတ်ခေါ်သူကသီချင်း တစ်ပိုင်းပြီး တစ်ပိုင်းသီဆိုသွားရပါသည်။ ပရိသတ်များကလည်း လေချွန်သံ၊ ဩဘာပေးသံ တို့ဖြင့် ဆူညံ၍နေတော့၏။ ထိုနည်းတူစွာပင် ကျန်ဆုချသူများ လေးငါးယောက် အားအထက်ပါအတိုင်း ဆက်လက်ဖိတ်ခေါ်ကာ တစ်ယောက်ပြီးဆုံးလျှင် နောက်ထပ်တစ်ယောက် ဆက်လက်ကကြရ၏။ ခုံးတစ်ပိုင်းကပြီးတိုင်း ဤကဲ့သို့ဆုချခြင်း အစီအစဉ်ကို ပြုလုပ်လေ့ရှိကြပါသည်။

အရိုးကောက်ပွဲများတွင် ခုံးအဖွဲ့ပထမသီချင်းတစ်ပိုင်းသီဆိုကြပြီးသော် ဆုချခြင်း အစီအစဉ် စတင်ရာတွင် ရှေးဦးစွာသေဆုံးသူ၏အမည်ကိုခေါ်၍ ဆုချသီချင်းဖြင့် ဖိတ်ခေါ်သီဆိုရ၏။ ထိုသို့ဖိတ်ခေါ်ခြင်းသည် သေဆုံးသူကို ပြန်လည်သတိရအောက်မေ့သော ရည်ရွယ်ချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ခုံးကပွဲရှိတိုင်းပင် ခုံးကပြီးသည်နှင့် “ဆအိုင်လောင်” ဟုခေါ်သော “ဩဗ္ဗ” အစီအစဉ်ကို အပျိုလူပျို များကစတင်ကြတော့သည်။ ရှေးဦးစွာခင်းထားသော ကောက်ရိုးများပေါ်တွင် အပျိုများတန်းစီထိုင်၍ နေရာယူကြရသည်။ နေရာယူရာတွင် “နောင်းရွှေပြိုင်း” ဟုခေါ်သောအသက်ငယ်ရွယ်သူနှင့် “နောင်းရွှေနွား” ဟုခေါ်သော အသက်နှစ်ဆယ်ပတ်ဝန်းကျင်အရွယ် အပျိုဖားဖားကြီးတို့သည် အတူထိုင်လေ့ မရှိပေ။ အပျိုလူပျိုများစွာ လာရောက်သောပွဲများတွင် အပျိုများနှစ်တန်း သို့မဟုတ် သုံးတန်းအထိပင် နေရာယူတန်းစီ ထိုင်ကြရသည်။

လူပျိုများက အပျိုများတန်းစီထိုင်ရာသို့ တန်းစီ၍ နှစ်ပတ်သုံးပတ်လှည့်ပတ်သွားရသည်။ မိမိတို့က မည်သည့်အမျိုးသမီးနှင့် ဝင်ထိုင်စကားပြောရမည်ကို လှည့်ပတ်၍ ကြည့်ရှုမှတ်သား ကြခြင်းဖြစ်သည်။ အပျိုတို့သည်လည်း မူပျိုများလှည့်ပတ် ကြည့်ရှုနေချိန်တွင် မျက်နှာပေးအမျိုးမျိုး၊ ဟန်အမျိုးမျိုးဖြင့် ထိုင်နေကြသည်။

ထိုသို့လူပျိုများ လှည့်ပတ်ကြည့်ရှုပြီးသော် မိမိတို့နှစ်သက်ရာ မိန်းကလေးရှေ့တွင် သွားရောက်ထိုင်ချကာ မိန်းကလေး၏အမည်၊ နေထိုင် သောရွာစသည်ဖြင့် မေးမြန်း၍ မိတ်ဖွဲ့စကား ပြောကြသည်။ အပြန်အလှန်အလွှာပသလွှာပ စကားပြောကြသည့်ပြင် ချစ်ရေးကြိုက်ရေး စကားများလည်း တစ်ဦးကိုတစ်ဦးအကဲခတ် ပြောဆိုကြလေသည်။ ဤသို့မိတ်ဖွဲ့စကားပြောခြင်းကို “ခလိုင်ကွေ” သို့မဟုတ် “လော်နင်းလော်ကွေ” ဟူ၍ ပိုးကရင်ဘာသာစကားဖြင့် ခေါ်ဆိုပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မိတ်ဖွဲ့စကား စစ်ထိုးခြင်းဟူလည်းခေါ်ဆိုနိုင်ပါသည်။

အရှေ့ပိုးကရင်တို့အတွက် “ဩပွဲ” ပြုလုပ်ခြင်း ခလေ့သည် အပျိုလူပျိုများ ဖူးစာဖက်ရှာသော ခလေ့တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ လူငယ်လူရွယ်ချင်း လွတ်လပ်စွာ ဆုံတွေ့စကားပြောခွင့်၊ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး လွတ်လပ်စွာအကဲခတ်နိုင်ခွင့်၊ မိမိတို့ စိတ်ကြိုက်ဖူးစာဖက်ရွေးနိုင်ခွင့် အစရှိသောအခွင့်အရေးအတွက် “ဩပွဲ” ရိုးရာခလေ့တစ်ရပ်ကို ရှေးလူကြီးများက တီထွင်ပေးခဲ့သည့် အစဉ်အလာတစ်ရပ်ဟု ပြောဆိုရမည် ဖြစ်ပေသည်။

“ခလိုင်ကွေ” ခေါ် မိတ်ဖွဲ့စကား ပြောခြင်းကို ညသန်းခေါင် အချိန်အထိသာ ဖြစ်ပြီး သန်ခေါင်အချိန်မှစ၍ မိုးလင်းသည်အထိ “ဆယိုမိုး” ဟုခေါ်သောဩသံသီဆိုခြင်းကို စတင်ရတော့မည့် အချိန်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိတ်ဖွဲ့စကားပြောကြရာတွင် အရှိန်ရနေသောသူများအား သတိပေးသောအနေဖြင့် လူပျိုများနှစ်ယောက်တစ်တွဲ ခပ်လှမ်းလှမ်းကနေ၍ မျက်နှာကိုစောင့် သို့မဟုတ် မျက်နှာသုတ်ပုဝါဖြင့် ကာထားလျက် အောက်ပါ ဩသံအတိုင်းလှမ်း၍ သတိပေးသီဆိုရလေသည်။

“ဝေး... အခိန်ဘား အခါဘားဝေ - ဘလယ်ဒိုင်ယားလော် နင်းလော်ကွေ”
(ဝေး... အချိန်အခါရောက်နေပါပြီ၊ မိတ်ဖွဲ့စကားပြောကြလို့ မတော်ကြသေးဘူးလား ခင်ဗျား)

အထက်ပါအတိုင်းသတိပေးဩဇာကို လူပျိုနှစ်ဦး သို့မဟုတ် အပျိုနှစ်ဦးကခပ် လှမ်းလှမ်းကနေ၍ နှစ်ခါသုံးခါမျှ သီဆိုသတိပေးလိုက်သော် မိတ်ဖွဲ့စကားပြော ရာတွင် လေရှည်နေကြသော လူပျိုများသည်အလိုက်တသိပင် ထသွားကြတော့ သည်။

စီတန်းထိုင်နေကြသော အပျိုတို့သည်လည်း “ဆယိုမိုး” ခေါ် ဩဇာသီဆိုရန် အချိန်ရောက်ပြီဖြစ်သဖြင့် နှစ်ယောက်တစ်တွဲ သုံးယောက်တစ်တွဲထိုင်၍ ဟန်ပြင် နေကြတော့၏။ လူပျိုတို့သည်လည်း နှစ်ယောက်တစ်တွဲ၊ သုံးယောက်တစ်တွဲ ခပ်လှမ်းလှမ်းကနေပြီး မျက်နှာကို စောင် သို့မဟုတ် မျက်နှာသုတ်ပုဝါဖြင့် ကာ လျက် မိမိတို့ယှဉ်တွဲ ဩဇာသီဆိုလိုသော အပျိုအတွဲကို ဩဇာဖြင့် လှမ်း၍ သီဆို မေးမြန်းရသည်။ အပျိုအတွဲတို့ကလည်း မည်သည့်လူပျိုအတွဲက မိမိတို့ အ တွဲကိုရည်ညွှန်း၍ သီဆိုမေးမြန်းသည်ကို သိရှိနေကြသည်ချည်းပင်ဖြစ်၏။ အပျို တို့က မိမိတို့အတွဲသည် ဩဇာသီဆိုရန် အတွဲရှိနှင့်ပြီးဖြစ်က ရှိပြီးဖြစ်ကြောင်း၊ မရှိသေးပါက မရှိသေးကြောင်း ဩဇာဖြင့် ပြန်လည်ဖြေကြားမည်သာ ဖြစ်၏။

ဩဇာကို အပျို လူပျိုအတွဲလိုက် မျက်နှာချင်းဆိုင်ထိုင်၍ မသီဆိုမီ ဖော်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း လူပျိုများက ထိုင်နေကြသော အပျိုအတွဲများကို ခပ်လှမ်းလှမ်းကနေ၍ ဩဇာယှဉ်တွဲသီဆိုခွင့်ပြုပါရန် ဩဇာဖြင့် သီဆိုမေးမြန်းရသကဲ့သို့ အပျိုအတွဲ များသည်လည်း ဩဇာများဖြင့် အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် ပြန်လည် သီဆိုဖြေ ကြားကြသည်ဖြစ်ရာ တပြန်စီ သီဆိုကြသော ဩဇာများကြောင့် ဆုဆူညံညံရှိ လှသည်။ ဩဇာဖြင့် အချိတ်အဆက် ရပြီး၍ နှစ်ဦးနှစ်ဘက်ဩဇာကို တွဲဖက် သီဆိုရန် သဘောတူကြသောအခါ လူပျိုအတွဲသည် မိန်းကလေးအတွဲရှိရာသို့ မျက်နှာချင်းဆိုင်သွားရောက် ထိုင်ကြတော့သည်။ ထိုနည်းတူစွာ ကျန်အတွဲများ သည်လည်း သူ့အတွဲနှင့်သူဝင်ရောက်ထိုင်ကြရသည်။ အပျိုလူပျိုအတွဲများ မျက် နှာချင်းဆိုင်ထိုင်ချိန်မှစ၍ ဩဇာဖြင့်သာ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက်သီဆို မေးမြန်းခြင်း၊ ဖြေကြားခြင်းများပြုလုပ်ကြတော့သည်။

ဩသံကို အပြန်အလှန်အဆက်မပြတ် သီဆိုရသည်မဟုတ်ပေ။ အပြန်အလှန် သီဆိုရင်း အလ္လာပသလ္လာပ စကားများပြောယင်းနှင့်ပင် စခန်းသွားကြ၏။ အချို့ အတွဲများသည် ဩသံမသီဆိုပဲ မိုးလင်းပေါက် စကားနိုင်လှပြောကြသူလည်း ရှိသေးသည်။

အပြန်အလှန် ဩသံသီဆိုခြင်းကို ကရင်ဘာသာစကားဖြင့် “မာဖီးဒိုလို့သာ” ဟုခေါ်ကြသေးသည်။ ဤသို့ဩသံသီဆိုကြသော အပျိုလူပျိုအတွဲမှာ အနည်းဆုံးဆယ်တွဲ ဆယ့်ငါးတွဲမျှ ရှိတတ်၏။ ဩသံ သီဆိုသူများကို ပွဲတာဝန်ခံများက ဆေးလိပ်၊ ကွမ်း၊ ကောက်ညှင်းနှင့် ငါးခြောက်ကင် စသည်များဖြင့် ဧည့်ခံလေ့ ရှိသည်။ ဩသံသီဆိုသူတို့သည် ဆေးလိပ်ဖွာယင်း၊ ကွမ်းစားယင်း၊ စကားပြော ယင်းနှင့် ညလုံးပေါက်သီဆိုသွားကြလေသည်။

တခါတရံ ဩသံသီဆိုကျွမ်းကျင်သော အပျိုလူပျိုအတွဲတစ်တွဲ သို့မဟုတ် နှစ်တွဲ တို့သည် မိုးလင်းပြီဖြစ် သော်လည်း အနိုင်မခံ အရှုံးမပေးဟူသောဇွဲဖြင့် နေထွက် သည်အထိပင် သီဆိုကြသည်လည်းရှိ၏။ ထိုအခါမျိုးတွင် ပွဲတာဝန်ခံများက ငွေ ငါးဆယ်တစ်ရာ စသည်ဖြင့် ဆုပေးတော့မှသာလျှင် ရပ်ဆိုင်းလိုက် ကြ၏။ ဩသံ သီဆိုကြရာတွင် သီဆိုရမည့်အသံနေအသံထား၊ သီဆိုဖွဲ့နွဲ့ရမည့် အကြောင်း အရာ စသည်ဖြင့် သူ့စည်းကမ်းနှင့်သူ သီဆိုကြရသည်။ အနိုင်မခံ အရှုံးမပေး အပြိုင်အဆိုင်သီဆိုကြတော့မည်ဆိုလျှင် စည်းစနစ်တကျ သီဆိုသွားရမည် ဖြစ်သည်။ ဩသံသီချင်း စတင်သီဆိုစ လူငယ်များသည် ဦးတည့်ရာအကြောင်း ကိုဖွဲ့နွဲ့ပြီး အသံမှန်တချက် မမှန်တချက်ဖြင့် သီဆိုလေ့ရှိရာ မိုးမလင်းမီ အချိန်မှာပင် ရပ်နားလိုက်ကြ၏။ ဩသံသီဆိုကျွမ်းကျင်သော အတွဲနှစ်တွဲသုံးတွဲ သာလျှင် နောက်ဆုံးကျန်ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအတွဲများသည် ခက်ခဲသော သီချင်းသွားကို သူတလှည့် ငါတပြန် အမေးအဖြေပြုကာ ဖွဲ့နွဲ့သီဆိုကြရသည်။

ဩသံသီချင်းအပြန်အလှန် သီဆိုကြရာတွင် သီချင်းသွားလေးမျိုး ခွဲခြားထား ကြောင်း တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်သည်။

- ၁။ “ယွေဖူး” ဟုခေါ်သော ဉာဏ်စမ်း သဘောသက်ရောက်သော အမေးအဖြေ သီချင်းများ၊
- ၂။ “ယွေဖာဒူး” ခေါ်ရေမြေတောတောင်အလှကို ဖွဲ့နွဲ့သီဆိုထားသော သီချင်း များ
- ၃။ “လုံးခိုင်မေ” ခေါ်ဘာသာရေးဆိုင်ရာ သီချင်းဖွဲ့နွဲ့ထားသော သီချင်းများနှင့်
- ၄။ ဗုဒ္ဓဝင်ဆိုင်ရာ သီချင်းများပင် ဖြစ်ကြပါသည်။

အထက်ပါသီချင်းလေးမျိုးကို စတင်သီဆိုခြင်းမပြုမီ မည်သည့်အမျိုးအစား ယှဉ်ပြိုင်၍ သီဆိုလိုကြောင်း အပြန်အလှန်ဩဇာဖြင့် သီဆိုမေးမြန်းကြရသည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဘက် ပိုင်နိုင်မည်ထင်သော သီချင်းသွားတစ်မျိုးမျိုးကိုရွေး၍ စတင် သီဆိုကြရမည်ဖြစ်သည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဘက် ပိုင်နိုင်မည်ထင်သော သီချင်းသွားတစ် မျိုးမျိုးကိုရွေး၍ စတင်သီဆိုကြရမည်ဖြစ်သည်။ တစ်ဘက်ကသီဆိုမေးမြန်းသော စကားထာ၊ စကားဝှက် အစချီသော ဩဇာသီချင်းကို တစ်ဘက်က စကားထာ၊ စကားဝှက်ဖြင့် ပြန်လည်ဖြေကြားရသည်။ တခါတရံဩဇာသီဆိုရာတွင် ဝါရင့်၍ ကျွမ်းကျင်သူက ဝက်ဂုတ္တိအလင်္ကာ မြောက်အောင်ဖွဲ့နွဲ့လှည့်ပတ်သီဆို သော အခါများတွင် တစ်ဖက်ကနားမလည်၊ ပြန်ဖြေ၍ မတတ်အောင်ရှိတတ်၏။ ထို အခါမျိုးတွင်အားနည်းသည့်ဖက်မှ ကျွမ်းကျင်သူအိမ်ထောင်သည် မိန်းမကြီး များက မည်သို့မည်ပုံ ပြန်လည်ဖြေကြားရကြောင်းကို ပြောပြလေ့ရှိပါသည်။ စင် စစ်အားဖြင့် တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် ပညာစမ်းခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။

“ဆအိုင်လောင်” ခေါ် ဩဇာသည် အပျိုလူပျို ဖူးစားဖက်ရှာသော ရိုးရာဓလေ့ တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ဩဇာတွင်အပျိုလူပျိုများ လွတ်လပ်စွာ ဆုံဆည်းစကားပြောခွင့်ရပြီး စိတ်မဆိုးတမ်း၊ အားမနာတမ်း၊ မရှက်စတမ်း ပွင့် ပွင့်လင်းလင်း ချစ်ရေးကြိုက်ရေးကိစ္စပါ ပြောဆိုနိုင်ကြသော အခွင့်အရေး တစ် ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ သားရှင် သမီးရှင်များကလည်း ဩဇာတွင် မိမိတို့၏ သားပျို၊ သမီးပျို ပါဝင်ဆင်နွှဲ ကြခြင်းအပေါ် ဂုဏ်ယူကျေနပ်ကြမည်သာဖြစ်၏။ အထူး

သဖြင့်သမီးချောရှိသူ မိဘရှင်များသည် မျက်နှာပွင့်လန်းနေကြမည်သာဖြစ်၏။ ညလုံးပေါက် သြပွဲကျင်းပပြီး၍ အိမ်သို့ပြန်ရောက်လာသော သမီးပျိုအား မိဘ များက ဘယ်လူပျို၊ ဘယ်သူ့သား၊ ဘယ်နှစ်ဦးစကားလက်ဆုံ ပြောရလဲ၊ အ ဆင်ပြေရဲ့လား ဘာလားညာလား စသည်ဖြင့် ရိုးသားပွင့်လင်းစွာ မေးမြန်း တတ်ကြ၏။

မိုးရာသီကုန်ဆုံး၍ ခြောက်သွေ့သောလများသို့ ရောက်ရှိချိန်တွင် သြပွဲကို မကြာ ခဏ ကျင်းပပြုလုပ် လေ့ရှိပါသည်။ စပါးရိတ်သိမ်းပြီးချိန်မှစ၍ မိုးဦးကျသည်အထိ အပျိုလူပျိုများအားလပ်ကြသည့် အချိန်ဖြစ်ပေရာ သြပွဲကျင်းပပြုလုပ်တိုင်း နီးစပ်ရာ ရွာများရှိ အပျိုလူပျိုများ စုံလင်စွာလာရောက်ကြသဖြင့် စည်စည်ကား ကား ရှိလှသည်။

သြပွဲရိုးရာဓလေ့သည် သူ့ခေတ်နှင့်သူ ဖူးစာဖက်ရွေးသည့် ပွဲပင်ဖြစ်သည် ဟုဆိုရမည်ဖြစ်ပေရာ လွတ်လွတ်လပ်လပ်စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ် နိုင်ကြမည်သာ ဖြစ်၏။ အပျိုများမှာ ရုပ်ရည်လှပချောမောလျှင် မျက်နှာစန်းပွင့်ကြသကဲ့သို့ လူပျိုများမှာလည်း ကာယဗလ၊ ဥာဏဗလနှင့် ဓနအင်အားအပေါ် အခြေခံ၍ သူ့နေရာနှင့်သူ မျက်နှာစန်းပွင့်ကြမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ရှေးအချိန်အခါက “ဆအိုင်လောင်” ခေါ် လက်တော့ရေးပြခြင်းဖြင့် သြပွဲစတင် သော ဓလေ့တစ်ရပ်သည် တိမ်မြုပ်သွားပြီဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်တွင် ဒုံးသီချင်း တပိုဒ် သီဆိုကပြပြီးတိုင်း “တူချ” ခေါ် ဆုချသော အစီအစဉ်ကို ကြားညှပ် ထည့်သွင်းလေ့ရှိပြီး၊ ဒုံးသီချင်းကပြခြင်း အစီအစဉ်ပြီးဆုံးလျှင် “ခလိုင်ကွေ” သို့မဟုတ် “လော်နင်းလော်ကွေ” ခေါ် မိတ်ဖွဲ့စကားပြောခြင်း စကြတော့သည်။ သန်းခေါင်အချိန်နှင့် နောက်ပိုင်းမိုးလင်းသည်အထိ “မာဖီးဒိုလို့သာ” ခေါ်ဩသံ အပြန်အလှန် သီဆိုခြင်း သက်သက်မျှသာ ဆက်လက်ကျင်းပ သွားကြမည် ဖြစ်သည်။

‘တူဝေ’ အနွယ်ဝင်ပိုးကရင်တို့၏ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း

ကရင်လူမျိုး အပျိုလူပျိုများသည် အိမ်ထောင်ဘက် ရွေးချယ်ရာတွင် မိမိတို့ သဘောအလျောက် လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်ခွင့်ရှိသည်။ မိဘက ရွေးချယ်ပေးသူကို ကာယကံရှင် သားသမီးများက မနှစ်သက်လျှင် ငြင်းပယ်ခွင့်ရှိ၏။ သားသမီးများသည် မိမိတို့သဘောဆန္ဒအလျောက် လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်သောချစ်သူနှင့်အိမ်ထောင်မပြုမီ မိဘများ၏သဘောတူ ခွင့်ပေးမှုကို တောင်းခံလေ့ရှိသည်။ ဤတွင် လူငယ်များ၏ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် မိဘတို့၏ အုပ်ထိန်းမှုတည်း ဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောနှစ်ခုကို မျှတအောင်၊ အကျိုးဖြစ်ထွန်းအောင် ပေါင်းစည်းပေးထားခဲ့သော ရှေးလူကြီးများ၏ ဓလေ့ထုံးစံများသည် တိုးတက်၍ ခေတ်တိုင်းနှင့် ဝင်ဆံ့ပုံကို တွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။

အပျိုလူပျိုဘဝတွင် “ဆအိုင်လောင်” (လက်ဝှေ့ရေးပြခြင်း) ဟူသော ရှေးအခေါ်အဝေါ်မှ ယနေ့ “ဩပွ” ဟု ကျင်းပပြုလုပ်သော အပျို လူပျို “ခလိုင်ကွေ” စကားစစ်ထိုးခြင်းမှ စတင်ခင်မင်ရင်းနှီးလာ ခဲ့ကြပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် သမီးရည်းစားဘဝသို့ ရောက်ရှိသွားကြခြင်းဖြစ်သည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဘက် မိဘအုပ်ထိန်းသူများကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပြန်၍ ပြောပြကြပြီး ကန့်ကွက်မှု မရှိပါက ကာယကံရှင်တို့၏ ကြိုက်နှစ်သက်သော မင်္ဂလာနေ့အတွက် သတ်မှတ်ကြတော့၏။ ရှေးယခင် အချိန်က “မူအကျိုက်ခွာသန်းဆီ” ဟူသောစကားအရ၊ မိန်းကလေး အသက်

အစိတ်နှင့် ယောက်ျားကလေး အသက်သုံးဆယ်ပြည့်မှ လက်ထပ်ထိမ်းမြားပေး
လေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ သို့သော် ယခုခေတ်တွင် အချိန်တန်အရွယ်
ရောက်ပြီဆိုလျှင် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခွင့်ပေးကြမည်သာဖြစ်၏။

ရပ်ဝေးရောက်နေသော “တူဝေ” ရိုးရာအနွယ်ဝင်မှန်သမျှ လက်ထပ်ထိမ်းမြားရန်
“တူဝေ” သို့မလာ မရောက်နိုင်သောအခါ “တူဝေ” ဆရာထံလူလွတ် အကျိုး
အကြောင်း ပြောပြရ၏။ တစ်နေ့သောအခါ တွင် “တူဝေ” သို့ပြန်လာပြီးရိုးရာ
လုပ်ရိုး လုပ်စဉ်များကို လုပ်ကြရမည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့မလုပ်ပါက “တူဝေ
အောင်းလို့” ဟုခေါ်သော “တူဝေ” ရိုးရာ ဖြစ်ဒဏ်သင့်မည်ဟူ၍ စွဲစွဲမြဲမြဲယုံ
ကြည့်အတိုင်း အမှန်ပင်မိမိအိမ်ထောင်တွင် တစ်မျိုးတစ်မည် ချွတ်ယွင်းချက်ရှိလာ
မည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - ဖျားနာခြင်း၊ စီးပွားဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ သားသမီးများ ချူ
ချာခြင်း၊ ဉာဏ်ထိုင်းခြင်း၊ ဆွံ့အခြင်း၊ ရူးသွပ်ခြင်း အစရှိသည့် ဘေးဥပဒ်များ
ရောက်တတ်ကြောင်း ယုံကြည်ကြသည်။

အပျို လူပျို သမီးရည်းစားနှစ်ဦး လက်ထပ်ထိမ်းမြားရန် ရည်ရွယ်ကြပြီဆိုလျှင်
ယောက်ျားလေးက မိမိ အဖော် ကာလသား အနည်းငယ်နှင့် မိန်းကလေးအိမ်သို့
ညဦးအချိန်တွင်သွား၍ “အွားဒိုဖန်” ဟုခေါ်သော အိပ်ခန်းဝင်ခြင်း ဓလေ့ရှိ
ကြောင်း တွေ့ရှိရ၏။ အချို့ယောက်ျားလေးများသည် အရှက်ကြီးသဖြင့် အိပ်ခန်း
ဝင်ရန် အဖော်ကာလသားများက အရက်အနည်းငယ်တိုက်ပြီး ရဲဆေးတင်ပေး
ကာ မိန်းကလေး အိပ်ခန်းထဲသို့ အတင်းဝင်ခိုင်းလေ့ရှိ၏။ အိပ်ခန်းဝင်ပြီးနောက်
သမီးရှင်မိဘရှေ့တွင် မိမိတို့နှစ်ဦး ထိမ်းမြားလိုကြကြောင်း၊ ရာသက်ပန်ပေါင်း
သင်းကြရန် ရည်ရွယ်ပြီးဖြစ်ကြောင်း စသည်ဖြင့် ကတိဝန်ခံချက်များ ပေးကြ
ရသည်။

လက်ထပ်ထိမ်းမြားရန် ရက်မတိုင်မီ ရက်အနည်းငယ်အတွင်း ရွာသူရွာသားအား
လုံး မိသားစုစိတ်ဓာတ် အပြည့်အဝဖြင့် လာရောက်ကူညီကြ၏။ အထူးသဖြင့်

ရပ်ရွာရှိ အပျိုလူပျိုများနှင့် ဝိုင်းဝန်းကူညီ လုပ်ဆောင်ကြ၏။ လုပ်ကိုင်ဖွယ်ရာ များကို သူတမျိုး ငါတဖုံလုပ်ကိုင်ယင်း အပျင်းပြေ ဟာသစကားများလည်းပြော ကြ၊ ရယ်မောကြနှင့် ပျော်စရာကောင်းလှ၏။

လက်ထပ်ထိမ်းမြားသောနေ့တွင် “တူဝေ” ရှိရာအဆောက်အအုံ (နတ်ကွန်း) သို့သွားရန် နံနက်စောစော သုံးနာရီကစပြီး ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများလုပ်ကြရသည်။ ဥပမာ- သတို့သား ကိုင်ဆောင်သွားရန် အုန်းသီးနှစ်လုံး၊ သတို့သမီးကိုင်သွား ရန်ကွမ်း၊ ကွမ်းသီး၊ ကွမ်းရွက်၊ ထုံးအပြည့်အစုံပါသော ကွမ်းအစ်နှင့် ကောက် ညှင်းဆန်၊ နန္ဒင်းမှုန့်၊ ပေါက်ပေါက်၊ ခေါပျဉ်၊ ပျားဖယောင်း၊ သပြေခက်တို့ကိုကြို တင်ပြင် ဆင်ထားရသည်။ (ပျားဖယောင်းတိုင်ကို ဈေးမှဝယ်ယူသော ဖယောင်း တိုင်မဟုတ်ပဲ မိမိတို့ကိုယ်တိုင် လုပ်ယူရသည်။)

နံနက်မိုးလင်းသော် “တူဝေ” ရှိရာသို့ မိတ်ဆွေ အပျို လူပျိုများနှင့်တပျော် တပါးသွားကြ၏။ သတို့ သားသည် အုန်းသီးနှစ်လုံးကို ဆွဲသွားရသကဲ့သို့ သတို့သမီးမှာ အဝတ်ဖြူဖြင့် ထုပ်ထားသောကွမ်းအစ်ကို ဆွဲသွားရသည်။ သွား ရာလမ်းတစ်လျှောက်လုံး တပျော်တပါးရှိလှ၏။ သတို့သားနှင့် သတို့သမီးနှစ်ဦး စလုံးသည် ကရင်ရိုးရာဝတ်စုံကို ဝတ်ဆင်ကြရသည်။ အခြားရွာမှ ကာလသား တစ်စု သည် “တူဝေ” အဆောက်အအုံနှင့် မလှမ်းမကမ်း တစ်နေရာတွင် ဝိုင်းဖွဲ့ ကာ ရောက်လာသမျှ စုံတွဲများအား အပျော်တမ်း သရော်ကြသည်လည်း ရှိ၏။ စုံ တွဲ မောင်နှံများက မိမိတို့အတွက် မင်္ဂလာနေ့ရက်ဖြစ်သဖြင့် စိတ်ဆိုးရိုး ထုံးစံမ ရှိပေ။ သတို့သမီး ရုပ်မလှလျှင် အမျိုးမျိုး သရော်ပြောဆိုကြသကဲ့သို့ သတို့သား အရုပ်ဆိုး အကြည်းတန်လျှင်လည်း ရစရာမရှိအောင် ကြည်စားသရော်ကြမည် သာ ဖြစ်၏။ တစ်ယောက်က သရော်လိုက်တိုင်း ကျန်ကာလသားများက တဝါး ဝါးနှင့် ရယ်မောကြသည်မှာ ပျော်စရာ ကောင်းသော မြင်ကွင်းတစ်ခုပင်ဖြစ်၏။

“တူဝေ” အဆောက်အအုံ (နတ်ကွန်း) အတွင်းသို့ ရောက်သော် လုပ်ဆောင် ရန် ရှိသည်များကို “တူဝေ” ဆရာ (နတ်ဆရာ) နှင့် တိုင်ပင် လုပ်ဆောင်ကြရ၏။

သတို့သား ယူဆောင်လာသော အုန်းသီးနှစ်လုံးအနက် အကောင်းဆုံးတစ်လုံးကို အခွံခွာထိပ်ဖောက်၍ “တူဝေ” ဆရာကအုန်းရေကို သက်ဆိုင်ရာနေရာများတွင် သွန်ချယင်း ဆုတောင်းပေးရ၏။ “တူဝေ” တွင်ရှိသော မြေပန်းကန်ထဲတွင် ကွမ်းအစ်ထဲမှ ပါလာသည့်ကွမ်းသီး၊ ကွမ်းရွက်၊ ဆေး၊ ထုံး၊ နနွင်း၊ ပျားဖယောင်းသုံးတိုင်၊ ကောက်ညှင်း ဆန်များဖြင့် စီစဉ်ကာ ကန်တော့ပွဲပြင် ရသည်။ ထိုကန်တော့ပွဲပန်းကန်ကို စုံတွဲမောင်နှံနှစ်ဦး ကိုင်မြှောက်၍ရာသက်ပန်ရိုးမြေကျ ပေါင်းသင်းနေထိုင်ရပါစေကြောင်း “တူဝေ” ဆရာက ဆုတောင်းပေး၏။ ထို့နောက်ပျားဖယောင်းတိုင်သုံးတိုင်ကို မီးညှိ ပူဇော်ရသည်။ စုံတွဲမောင်နှံသည် နနွင်းရေကို သပြေခက်ဖြင့် သုံးကြိမ်စီ “တူဝေ” စေတီကို ပက်ဖျန်းရသည်။

ဆက်လက်၍ “တူဝေ” စေတီရှေ့ရှိ သုန္ဒရီတိုင် (ကတိသစ္စာဆိုရန်တိုင်) တွင် ပျားဖယောင်းတိုင်ဖြင့် မီးညှိပူဇော်ပြီး စုံတွဲမောင်နှံတို့သည် ကတိသစ္စာပြုကြရသည်။ “တူဝေ” ဆရာအားကန်တော့ပွဲနှင့် ငွေငါးမတ်ကိုလှူရသည်။ စုံတွဲမောင်နှံသည် သီးသန့်ငွေတစ်ကျပ်စီကိုလည်း ဆုမွန်ကောင်းတောင်း ပေးသူများအတွက် ထပ်မံလှူကြသည်လည်းရှိ၏။ “တူဝေ” လက်ထပ်ထိမ်းမြားရာတွင် မွန်းမတည့်မီ အချိန်အတွင်း ပြီးအောင်ဆောင်ရွက်ကြရမည်ဖြစ်သည်။

“တူဝေ” စေတီမှပြန်လည်မထွက်ခွာမီ သတို့သားသည် စေတီယင်ပြင်တွင် သုံးပတ် ပတ်ရ၏။ နနွင်းမှုန့် အနည်းငယ် ရောထားသော ကောက်ညှင်းဆန်၊ ပေါက်ပေါက်များဖြင့် “တူဝေ” စေတီကိုပတ်ယင်း စေတီ၏ထီးတော်အထိ ရောက်အောင် ကြရ၏။ “တူဝေ” စေတီသည် ဆယ်ပေကျော်ကျော်သာ မြင့်သဖြင့် ထီးတော်သို့ နနွင်းရောသော ကောက်ညှင်းဆန်နှင့် ပေါက်ပေါက်တို့ကို ရောက်အောင် ကြနိုင်သည်ဖြစ်ပေရာ ထီးတော်ရှိဆည်းလည်ကလေးများကိုထိ၍ အသံမြည်လျှင်မွေးဖွားလာမည့် သားသမီးများ သီချင်းဆို အသံကောင်းမည် ဟူ၍လည်းကောင်း၊ စေတီကိုမြန်မြန်ပတ်လျှင် သားသမီး သွက်သွက်လက်လက်

ရှိမည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ နှေးနှေးပတ်လျှင် သားသမီးနှေးကွေးလေးလံမည်ဟူ၍ လည်းကောင်း အသီးသီးယုံကြည်ရင်းစွဲရှိကြသည်။

ဤမျှနှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း ပြီးဆုံးပြီဟု မဆိုနိုင်သေးပေ။ သတို့သားဘက် နှင့် သတို့သမီးဘက် သက်ဆိုင်ရာ အနွယ်သက်စုမိဂိုးဖလာ ဓလေ့ထုံးစံတစ်ရပ် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် ကျန်ရှိနေသေးသည်။ “တူဝေ” ကိစ္စများ ပြီးသည့် နောက် မိဘဘိုးဘွားများအဆက်ဆက်က ကိုးကွယ်လာခဲ့ကြသော တူဝေရိုးရာ စေတီကလေးသို့ ဆက်လက်သွားရပြန်သည်။ (တူဝေစေတီကလေးနှင့် မသက် ဆိုင်သော အနွယ်စုများသွားရန်မလို) ထိုစေတီကလေးမှာလည်း ရွတ်ဖတ်ဆု တောင်းပေးရန် တူဝေဆရာရှိသည်။ တူဝေစေတီကလေးတွင် သစ္စာဆိုပြီးသော် မိဘဘိုးဘွား အဆက်ဆက်က ကိုးကွယ်လာခဲ့ကြသော ညောင်ပင်ကြီးရှိရာသို့ သွားရောက်ကန်တော့ တိုင်တည်ကြရပြန်ပါသည်။ ညောင်ပင်ကြီးသို့ ရောက် သော် ညောင်ပင်ကို ချည်မျှင်ကြိုးဖြင့် ခုနစ်ပတ် ရစ်ပတ်ချည်နှောင်ထားပြီး ကန် တော့ပွဲ သုံးပွဲတင်ကာ ပူဇော်ကန်တော့ရသည်။

ဤသို့အဆင့်ဆင့်သွားရောက်ကြရာတွင် ပင်ပန်းသည်ဟုမယူဆပဲ အပျိုလူပျို များ လိုက်ပါသွားကြဖြစ်ရာ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး ချိတ်လားစောင်းလားဖြင့် တပျော် တပါး ရှိလှသည်။ လိုက်ပါသူများထဲတွင် ဦးစီးခေါင်းဆောင်မှု ပြုပေးရန် အိမ် ထောင်ရှင် ယောက်ျားမိန်းမကြီးများလည်း ပါရှိရပေသည်။ အပြန်ခရီးတွင် အ ရက်သောက်တတ်သူများက အရက်ကို အနေတော်သောက်သုံးကြပြီး ကကြ ခုန်ကြ သီချင်း များသီဆိုကြနှင့် တပျော်တပါးရှိလှသည်။ သတို့သမီးသည် အပြန် ခရီး၌ ကွမ်းအစ်ကိုပင် ကိုင်ဆောင်သွားရမည်ဖြစ်ရာ လမ်းတွင်မည်သူမဆို ကွမ်း စားလိုက တောင်းယူစားသုံးနိုင်ကြမည်သာဖြစ်သည်။

သတို့သမီးနှင့် သတို့သား ရပ်ရွာနေအိမ်သို့ ပြန်ရောက်သော် လှေကား အ ထက်မှသည် အိမ်ခန်းအထိ အဆင့်ဆင့် ကြိုးဖြင့်တား၍ ခဲဖိုးတောင်းကြ၏။

ကျေနပ်လောက်သော ခဲဖိုးကို ပေးမှသာ တန်းထားသောကြိုးကို ဖြုတ်ပြီး သွား ခွင့်ပြု၏။ ထိုသို့ခဲဖိုးတောင်းခြင်းတွင် စိတ်ဆိုးခြင်းမရှိရပေ။

အိမ်သို့ရောက်သော် သတို့သားနှင့် သတို့သမီးလက်ဆုံထမင်းစားရသည်။ မိဖုံဘဝံ အပျိုလူပျိုနှစ်ယောက်စီ မိမိတို့နှင့် အတူထမင်းစားခဲ့တိုင် ထမင်းထိုင် စားရသည်။ ထမင်းစတင်မစားမီ သတို့သားနှင့်သတို့သမီး အပြန်အလှန်သုံး ကြိမ်တိတိ ထမင်းခွံကျွေးကြရသည်။ မိမိတို့ ထမင်းစားပြီးမှသာ ကျန်သူများ အားလုံး ထမင်းစတင်စားရမည်ဖြစ်သည်။

ညဦးအချိန်သို့ရောက်သော် သတို့သားနှင့်သတို့သမီးတို့၏ နှစ်ဦးနှစ်ဘက်မှ မိဘဘိုးဘွားများကို ကန်တော့ကြပြန်သည်။ အကယ်၍ မိဘများမရှိတော့ပါ ကအရက်၊ ကွမ်းယာနှင့်ရိုးရာပန်းတို့ဖြင့် မိဘများအတွက် အရှေ့အရပ်သို့ လည်း ကောင်း၊ ဘိုးဘွားများအတွက် တောင်ဘက်အရပ်သို့လည်းကောင်း ရည်စူး၍ တိုင်တည်ကန်တော့ကြရသည်။ ဤတွင်သတို့သားနှင့် သတို့သမီးနှစ်ဦး အကြင် လင်မယားဘဝသို့ ရောက်ရှိသွားတော့သတည်း။

တောင်ပေါ်ဒေသရိုးရာလက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း

လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းကို စကောကရင်ဘာသာဖြင့် “တာအော်မှု” ဟုခေါ်ပါသည်။ တောင်ပေါ်ဒေသနေ စကောကရင်အချို့တို့သည်။ ရိုးရာမပျက် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းပြုလုပ်ကြကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ သတို့သားဘက်ဦးစီးဦးဆောင်သူ “စောတလိုပါ” တစ်ဦးရှိသကဲ့သို့ သတို့သမီးဘက်ကလည်း ဦးစီးဦးဆောင်သူ “စောတလိုပါ” တစ်ဦးအသီးသီးရှိကြရသည်။ သတို့သားနှင့် သူ၏အပေါင်းအဖော်များကို “ဖေါဝါး” ဟုခေါ်ကြပြီး သတို့သမီးနှင့် သူ၏အပေါင်းအဖော်များကိုလည်း “ဖေါသူး” ဟူ၍ အသီးသီး ခေါ်ဝေါ်ကြပါသည်။

ဖေါဝါးတို့သည် သတို့သမီးရွာသို့ မသွားမီ သတို့သားနေအိမ်၌ ဝက်တစ်ကောင်သတ်ပြီး သည်းချေ ကောင်းမကောင်းကြည့်ရ၏။ ကောင်းမှသာလျှင်ဝက်ကိုချက်ပြုတ်စားသောက် ရမည်ဖြစ်သည်။ ညနေ စောင်းအချိန်သို့ရောက်သော် ဖေါဝါးတို့အား လူပျိုဂေဟာ “ဘလော်” သို့သွားကြ၍အဆင်သင့်ပြင်ဆင်ထားသော စားသောက်ဖွယ်ရာများကို တပျော်တပါးစားသောက်ကြလေသည်။ စားသောက်ပြီး သောအခါ “ဘလော်” မှာပင် ရိုးရာတူရိယာပစ္စည်းများဖြင့် တပျော်တပါး သီဆိုတီးမှုတ် ကခုန်ကြတော့၏။

နံနက်မိုးလင်းသော် မေဝါးတို့သည် ကရင်ရိုးရာ ဝတ်စုံများကို ဝတ်ဆင်ကြကာ သတို့သမီးရှိရာရွာသို့ တပျော်တပါး သွားကြ၏။ သွားရာ လမ်းတစ်လျှောက်လုံး ရိုးရာ တူရိယာများဖြင့် တီးမှုတ်ကြပြီး ကလိုက် ခုန်လိုက်နှင့် တပျော်တပါး ရှိ လှသည်။

သတို့သမီးရွာသို့ ရောက်လုနီး သုံးလေးဖါလုံလောက်အကွာတွင် စော်တလိုပါ က အားလုံးရပ်နားခိုင်း လိုက်၏။ မေဝါးတို့အား သစ်ကိုင်းငယ်တစ်ချောင်းစီ ချိုးယူစေ၏။ စော်တလိုပါဆီသို့ သစ်ကိုင်းငယ်တစ် ချောင်းစီယူလာကြ၍ မောင်း ခွက်ထဲတွင် အသီးသီးထည့်ထားရ၏။ သစ်ကိုင်းငယ်ကလေးများကို စော်တလို ပါက ရေတွက်ပြီးသောအခါ မေဝါးတို့၏ဦးရေကို တိတိကျကျသိရှိရ မည်ဖြစ် သည်။

ထိုအခါစော်တလိုပါက မေဝါးတို့အား သတို့သမီးရွာသို့ ရောက်သွားသောအခါ မည်ကဲ့သို့နေထိုင်ရမည်၊ ယဉ်ယဉ်ကျေးကျေးသိမ်သိမ်မွေ့မွေ့ နေတတ်ထိုင်တတ် ရန် စသည်ဖြင့် “ထား” ကဗျာလင်္ကာဖြင့် ကြိုတင် ဆုံးမ စကားများ ပြောကြား ၏။

ထိုသို့ ပြောဆိုပြီးနောက် “အားလုံးကြားကြရဲ့လား” ဟူ၍ သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် မေးမြန်းရာ “ကြားပါတယ်” ဟူ၍ သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ပြန်လည်ဖြေကြားကြရ၏။ တဆက်တည်းပင် သတို့သမီးရှိရာရွာသို့ ဆက်လက် သွားကြပြန်သည်။ သွား ရာလမ်းတစ်လျှောက်လုံး၌ ကျွဲချိုမှုတ်ယင်း အိုးစည် ဗုံမောင်းနှင့် တကွတပျော် တပါး တီးမှုတ်ကခုန် သွားကြရာတွင် သတို့သမီးရွာအနီးသို့ ရောက်သည်အ ထိပင်ဖြစ်၏။

သတို့သမီးဘက်မှ ကြိုဆိုရေးအဖွဲ့ကလည်း မေဝါးတို့အား ဝမ်းပန်းတသာ ကြို ဆိုကြ၏။ သောက်ရေးများ၊ အရက်ခေါင်ရည်များဖြင့် ဧည့်ခံကြ၏။ ဆက်လက်၍

တဘက်နှင့်တဘက် “ထား” ကဗျာလင်္ကာ များဖြင့် အပြန်အလှန်အမေးအဖြေ လုပ်ကြ၏။

ရွာထဲသို့ရောက်သွားသော် “ထား” ကဗျာလင်္ကာအဆို ကျွမ်းကျင်သူ ကာလ သားများ နှစ်ယောက်တဖွဲ “ဘလော်” ပေါ်သို့ တက်သွားကြရ၏။ တစ်ရွာနှင့် တစ်ရွာ “ထား” ကဗျာလင်္ကာ အမေးအဖြေ စကားစစ်ထိုးရန်အတွက် “ဘလော်” ပေါ်သို့ တက်သွားကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

“ဘလော်” တွင်သတို့သမီး၏ ဖားစည်တစ်လုံးနှင့် “ပေါ်ကူး” ခေါ်ဝါးပတ္တလား တစ်ခုကို ထားရှိနှင့်ကြ၏။ ပေါ်ကူးအသံခုနှစ်သံအနက် တစ်သံကိုဖားစည် အ သံနှင့် ညှိမထားချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဖေါဝါးများအနက် ပေါ်ကူးတီး ခတ်ကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦးဦးက ကိုအသံကိုက်ညီအောင် ညှိပေးရမည် ဖြစ်သည်။ သတို့သားမှာမူကာ သတို့သမီးနေအိမ်သို့ မသွားရသေးပဲ သတို့သမီး၏ စော်တ လိုပါ နေအိမ်သို့သာ သွားရောက်နေနှင့် ရလေသည်။

လက်ထပ်ထိမ်းမြားရန်အတွက် လိုအပ်သော ပစ္စည်းများကို သတို့သမီးထံသို့ ပထမဦးစွာ ယူဆောင် သွားရ၏။ ထိုပစ္စည်းတို့မှာ ငွေသားဖြစ်စေ၊ လက်ကောက်၊ ဦးပေါင်း၊ ဖေါလူဝါး (အနီနှင့်အဖြူကျစ်ထား သောချည်မျှင်)၊ ထဘီလေးထည်၊ သင်တိုင်းအင်္ကျီနှစ်ထည်၊ ပုတီးလုံးအနီဖြင့် ပုတီးတကုံးနှင့်ဆားတထုပ်အသီး သီးဖြစ်ကြသည်။ ဤပစ္စည်းများကို ပလောင်းတလုံးထဲတွင် ထည့်ထားရ၏။ မိစုံ ဘစုံမိန်းကလေးအပျိုတစ်ဦးအား ထိုပလောင်းကို လွယ်စေပြီး၊ စော်တလိုပါဦးစီး ဦးဆောင်မှုဖြင့် သက်ဆိုင်သူများနှင့်အတူ သတို့သမီးနေအိမ်ပေါ်သို့ တက်သွား ကြလေသည်။

အိမ်ပေါ်ရောက်သော် ပလောင်းထဲမှ ပစ္စည်းများကို စကောထဲတွင်ထည့်ရန် “ထား” ကဗျာလင်္ကာဖြင့်ဆို၍ စကောကိုတောင်းရ၏။ စကောကြီးကြီး တချပ်ကိုရသော

အခါ၊ သတို့သမီးဘက်မှ “ထား” ကဗျာ လင်္ကာဖြင့်ဆိုကာ ပလောင်းထဲမှ ပစ္စည်းများကို စကောထဲထည့်ရန် တောင်းဆိုရ၏။ အဓိကအားဖြင့် ပလောင်းထဲမှ ငွေသားသို့မဟုတ် ငွေတုံးကို ပထမဦးစွာ တောင်းရပါသည်။ ဆက်လက်၍ “ထား” ကဗျာလင်္ကာဖြင့်ပင် ဖေါလူဝါးဟုခေါ်သောချည်မျှင်ကို တောင်းပြန်သည်။ ဖေါလူဝါး ရရှိသောအခါ စော်တလိုပါခေါင်းတွင် တစ်ခုချည်ရသကဲ့သို့ သတို့သမီးခေါင်းတွင်လည်း တခုချည်ထားလိုက်ရသည်။

အဆိုပါကိစ္စများ ဆောင်ရွက်ပြီးကြသောအခါ စော်တလိုပါသည် “ဘလော်” သို့သွားရောက်ကာ တောင်ပေါ်ဒေသ၏ ဓလေ့ထုံးစံအတိုင်း ရွာရှိအိမ်တိုင်းမှ ထမင်းတပန်းကန်နှင့် ဟင်းတခွက်စီ အသီးသီး ယူလာကြရန် ဆော်ဩလိုက်သည်။ ထမင်းနှင့်ဟင်းအားလုံးယူဆောင်လာကြပြီးနောက် စော်တလိုပါက ထမင်းနှင့်ဟင်းခွက်များကို ပြည့်မပြည့်ရေတွက်ကြည့်ရ၏။ ပြည့်ပြီဆိုပါကစားသောက်စေတော့၏။

ပရိသတ်များ ထမင်းစားသောက်နေချိန်တွင်နှစ်ဦးနှစ်ဘက်သော စော်တလိုပါတို့သည် ဝက်ခေါင်းတစ်လုံးကို နှစ်ပိုင်းခွဲခြမ်းလိုက်ကာ (ခေါင်းအပေါ်ပိုင်းနှင့် အောက်မေးရိုးပိုင်း) အလယ်တွင် ထမင်းအနည်းငယ်ထည့်ပြီးသော် စော်တလိုပါနှစ်ဦးတို့သည် အပြန်အလှန် ထမင်းခွံကျွေးရ၏။ ကျန်လူများသည်လည်း ထိုနည်းတူလုပ်ဆောင်ကြသည်။

“ဘလော်” ၌ ပရိသတ်များ စားပြီးသောက်ပြီး ကြသောအခါ နောက်ထပ်ဝက်တစ်ကောင်ကို သတ်ရ ပြန်သည်။ ဝက်၏သည်းချေကောင်းသည် မကောင်းသည်ကို ဂရုတစိုက် ကြည့်ရသည်။ ကောင်းပါက “အောင်ပြီ၊ အောင်ပြီ” ဟူ၍ သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် အော်ပြောရသည်။ တစ်ချိန်ထဲမှာပင် စော်တလိုပါ နှစ်ဦးသည် တစ်ဦးမျက်နှာတစ်ဦး ဝက်သွေးဖြင့်သုတ်လိမ်းကြရ၏။ ဝက်ကို အလယ်တွင် ထက်ပိုင်းခုတ်ပိုင်း လိုက်ပြီး ဝက်၏လက်နှစ်ဘက်ကိုချန်လှုပ်ကာ သတို့သမီးနေအိမ်၏ ဆင့်ပေါ်သို့နှိုးဖြင့် သေချာချည်၍ တင်ထားခဲ့၏။

ဝက်သတ်ပြီးနောက် ပရိသတ်တို့သည် သတို့သမီးနေအိမ်သို့ သွား၍အရက်၊ ခေါင်ရည်များသောက်ကြပြန်သည်။ ပထမဦးစွာ သတို့သားသည် အရက်တစ် ခွက်ကိုငဲ့ပြီး သူ့ကိုယ်တိုင်အနည်းငယ်သောက်ပြီးမှ သတို့သမီးအား အရက်ခွက် ကမ်းပေးလိုက်၏။ နောက်တစ်ကြိမ်ငဲ့သော် သူ့ကိုယ်တိုင်များများ သောက်ပြီး သတို့သမီးကို အနည်းငယ်သာ ကမ်းပေးတော့၏။ အရက်သောက်ချိန်အထိ သတို့သမီး ကိုယ်ရောင်မပြသေးပေ။ အိမ်ခန်း၌ပင်နေ၍ အရက်ကိုကမ်းပေးရ သည်။ အရက်ကုန်လုနီး နောက်ဆုံးငဲ့သောအခါတွင် ခွက်အပြည့်ဖြစ်နေရန် အရေးကြီးသည်။ အရက်သောက်ပြီးချိန်တွင် စောတလိုပါသည် သတို့သားနှင့် သတို့သမီးအား ကောင်းချီးပေး ဆုတောင်းမေတ္တာပို့ရသည်။

အရက်ခေါင်ရည် သောက်သုံးပြီးချိန်သည် နေဝင်မိုးချုပ်သည်အထိဖြစ်ပေရာ စော တလိုပါသည် “ဘလော်” သို့ပြန်၍ ကာလသားများကို “ထား” ကဗျာလင်္ကာ ဖြင့် ဤသို့ပြော၏။ “ဟဲကေထော်မီးလဲ ဘလော်၊ ဟဲကေထော်မီးလဲစို၊ ပေါ့မူလဲဒဲ၊ ပေါ့ခွားလဲဘလော်၊ ထော်မီးပွါဖိုးတဂေ၊ ထော်မီးပွာမားတဂေ၊ ဟဲကေထော်ခဲ လက်ခဲဆေးတကေ”

အဓိပ္ပါယ်မှာ - တည်းခိုရာဖြစ်သော လူပျိုဂေဟာသို့ ပြန်လာ၍အိပ်ကြပါ။ မိန်းကလေးများ အိမ်ခန်း၌လည်းကောင်း၊ ယောက်ျားကလေးများ လူပျိုဂေဟာ ၌လည်းကောင်း အသီးသီးအိပ်ကြပါ။ သူများသားမသားများကို မပြစ်မှားကြ ပါနှင့်၊ လူပျိုဂေဟာသို့ တစုတရုံးတည်းပြန်လာ၍ အိပ်ကြပါဟု ၍ပင်ဖြစ်ပါသည်။ စော်တလိုပါ၏ ဆော်ဩသံကို ကြားရသောအခါ ယောက်ျားလေးများသည် “ဘလော်” သို့ပြန်အိပ်ကြသကဲ့သို့ မိန်းကလေးများသည်လည်း အိမ်ရှိရာ အိမ် ခန်းသို့အသီးသီးပြန် အိပ်ကြတော့၏။

သန်းခေါင်ကျော် ကြက်မတွန်မီအချိန်တွင် သတို့သမီးအိမ်၌ ကြက်အဖိုအမနှစ် ကောင်ကို အမွှေးနှုတ်ချီးထုတ်ပြီးနောက်အကောင်လိုက်ပြုတ်ထားလိုက်၏။

ပထမ ကြက်တွန်ချိန်တွင် သတို့သမီးသည် ပြုတ်ထားသော ကြက်သားနှင့် ထမင်းကို စတင်စားရ၏။ တလုတ်စားပြီးသည်နှင့် စားစရာများကို တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူက သိမ်းယူလိုက်ရ၏။ သတို့သမီးသည် ကြက်ပြုတ်နှင့် ထမင်းစားပြီးချိန်မှစ၍ သူမသည် အိမ်ရှင်မတစ်ဦးအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားတော့၏။ ကရင်ရိုးရာပူဇော်ခြင်းကိစ္စ (နတ်စား) ကို အိမ်ရှင်မကသာ ဦးစီးဦးဆောင်ရမည်ဖြစ်ရာ သူမသည် မိမိ၏ မိသားစုတွင် ရိုးရာပူဇော်ပွဲကို ဦးဆောင် မှုပြုရတော့မည်ဖြစ်ပါသည်။

မိုးလင်းသော် “ဖောဝါး” တို့အဖွဲ့ မိမိတို့ရွာသို့ ပြန်ကြတော့မည်ဖြစ်သည်။ လမ်းခရီး၌စားရန် နောက်ထပ်ကြက်နှစ်ကောင်ကို ပြုတ်ပေးရသည်။ ၎င်းပြင် ဆားတထုပ်၊ အရက်တကျည်ထောက်၊ ခေါင်ရည်တကျည်ထောက်နှင့် ထမင်းထုပ်ကြီးတထုပ်အသီးသီး ပလိုင်းသစ်ကြီး တလုံးထဲတွင် ထည့်ပေးထားသည်။ “ဖောဝါး” တို့ စတင်မထွက်ခွာမီ ရွာဦးသို့သွား၍ အရက်ခေါင်ရည်များကို ရွာခံမိတ်ဆွေများနှင့် နှုတ်ဆက်ပွဲ တပျော်တပါး သောက်ကြပြန်သည်။ မနေ့က သတ်ခဲ့သော ဝက်ခေါင်းတစ်လုံးနှင့် သတို့သမီး နေအိမ်ဆင့်ပေါ်၌ တင်ထားခဲ့ကြသော ဝက်လက်နှစ်ဘက်ကို ထမ်း၍ ပြန်သွားကြသည်။ လမ်းတစ်ဝက် ရောက်သော် ချောင်းငယ်ရှိရာ နေရာတွင် အမောပြေနားကြယင်း ပလိုင်းသစ်ကြီးထဲမှ စားစရာများကို ထုတ်ယူစားသောက်ကြသည်။ မစားမသောက်မီ သစ်ရွက်နှစ်ရွက်ကိုယူပြီး စားစရာအနည်းငယ်စီထည့်၍ ရွတ်ဖတ်ဆုတောင်းပေးရသည်။ သစ်ရွက်တစ်ရွက်ကို သတို့သမီးအိမ်ဘက် ပြန်ရာလမ်းပေါ်တွင် ချထားရ၏။ ၎င်းနောက် “ဖောဝါး” တို့ရွာသို့ ခရီးဆက်ကြပြန်သည်။

“ဖေါဝါး” တို့သည် မိမိတို့ရွာသို့ ပြန်ရောက်ရောက်ချင်း ပထမဦးစွာ “ဘလော်” သို့ သွားရောက်ကြ၏။ သတို့သမီးဘက်မှ အပေါင်းအဖော်များ “ဖေါသူး” မိမိတို့ရွာကို လာရဦးမည်ဖြစ်ရာ ဧည့်ခံရန်အတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများလုပ်ကြရသည်။ “ဖေါဝါး” တို့ရွာသို့ ပြန်သွားချိန်၌ သတို့သားမပါတော့ပဲ သတို့သမီး

ရွာတွင် နေရစ်ခဲ့ရသည်။ သတို့သားနှင့် ရွာသားအချို့တို့သည် တောထဲသွား၍ ဟင်းသီးဟင်းရွက် သွားခုူးယင်း သင့်တော်မည့်နေရာတစ်ခုကို ရွေး၍တပျော် တပါး စားသောက်ကြပြန်သည်။ ထို့နောက် သတို့သမီးအိမ်သို့ အတူတကွ ပြန်လာကြ၏။

မကြာမီပင် စော်တလိုပါသည် သတို့သားရွာသို့ သွားရန်သတို့သမီးဘက်မှ အပေါင်းအပေါ်“ဖေါသူး” များကို စုစည်းလိုက်ကြ၏။ သတို့သားသည် “ဖေါသူး” တို့နှင့်အတူ လိုက်ပါရမည်ဖြစ်သော်လည်း သတို့သမီးမှာ နေရစ်ခဲ့ရသည်။

သတို့သားရွာမှ “ဖေါဝါး” အဖွဲ့ “ဖေါသူး” အဖွဲ့အလာကို ဆီးကြိုရန် အဆင်သင့် ပြင်ထားကြ၏။ “ဖေါသူး” ရောက်လာသော် တစ်ဘက်နှင့်တစ်ဘက် အပြန်အလှန် “ထား” ကဗျာလင်္ကာများဖြင့် အမေးအဖြေလုပ်ကြပြန်သည်။ ခရီးရောက်မဆိုက်ပင် အရက်ခေါင်ရည်များဖြင့် တပျော်တပါး သောက်ကြ၏။ ရွာရောက်သော် ဧည့်ဝတ်ကျော့ပွန်စွာ ပြုစုကြပြီး “ဖေါသူး” တို့သည် “ဘလော်” တွင် တစ်ညအိပ်ကြရသည်။

“ဖေါသူး” တို့သည် နံနက်အချိန်ရောက်သော် မိမိတို့ရွာသို့ပြန်ကြရဦးမည်ဖြစ်သည်။ မပြန်မီ သတို့သားအပေါင်းအပေါ်“ဖေါဝါး” တို့နှင့်အတူ ရွာဦးသို့သွားကာ တပျော်တပါး အရက်ခေါင်ရည်များ သောက်ကြပြန်သည်။ ၎င်းနောက်မခွဲခွာမီ တစ်ဘက်နှင့်တစ်ဘက် “ထား” ကဗျာလင်္ကာအားဖြင့် အပြန်အလှန်အမှာစကားများ ပြောဆိုကြပြန်သည်။ ဥပမာ - “ဖေါဝါး” တို့က “နမေးကေတူနလော်မီး၊ သူးတတေအဲနလော်ခီး၊ နမေးကေတူနလော်ဒါ၊ သူးတသားပေနော်ဘာယား” ဟူ၍ပြောသောအခါ “ဖေါသူး” တို့ကလည်း “ယမေးကေတူယလော်မီး၊ ဒါလော်ခလော်ပွေးဘာနေမီး၊ ယမေးကေတူယလော်ဒါ၊ ဒါလော်ခလော်ယယ်ထော်ဘာနား” ဟူ၍ ပြန်ဖြေကြားပါသည်။

“ထား” ကဗျာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အနီးစပ်ဆုံးစကားပြေ ပြန်ဆိုရသော် “ဖေါဝါး” တို့က “အဆွေတို့အိပ်ရာကို ပြန်ရောက်ကြလျှင် ကျန်ရစ်ခဲ့သော ငါတို့ကို အတင်းမပြောကြပါနှင့်၊ ငါတို့ကိုလည်း မမေ့ပစ်ကြပါနဲ့” ဟူ၍ပြောသောအခါ “ဖေါသူး” တို့ကလည်း “ငါတို့အိပ်ရာကို ပြန်ရောက်၍ အိပ်ရာခင်းတိုင်း အဆွေ တို့ကို အစဉ်သတိရအောက်မေ့နေမှာပါ” ဟူ၍ပြန်လည်ပြောကြားလေသည်။

“ဖောသူး” တို့ပြန်လမ်းတွင် စားသောက်ရန်ယခင် “ဖေါဝါး” တို့အား ပလိုင်း အသစ်ကြီး တစ်လုံးထဲသို့ထည့်ပေးလိုက်သော စားဖွယ်သောက်ဖွယ်ကဲ့သို့ “ဖေါသူး” တို့အား ပလိုင်းသစ်ကြီး တစ်လုံးထဲတွင် စားဖွယ်သောက်ဖွယ်များကို ထည့်ပေးလိုက်လေသည်။ လမ်းခွတ်လတ်တွင် အမောဖြေနေစဉ် ပလိုင်းထဲမှ စားစရာ သောက်စရာများကိုထုတ်၍ တပျော်တပါး စားသောက်ကြ၏။

မိမိတို့ရွာသို့ ပြန်ရောက်သော် အရက်ခေါင်ရည်သောက်ကြပြီးနောက် ထမင်း စားလိုက်ကြ၏။ ညနေအချိန်သို့ ရောက်သော် သတို့သားကို သတို့သမီးအိမ် သို့ သွားရောက်ပို့ဆောင်ကြတော့၏။ ဤအချိန်တွင် သတို့သမီးသည် အပျိုများ ဝတ်ဆင်သော သင်တိုင်းရှည် အဖြူကို ချွတ်ကာ အိမ်ရှင်မဝတ်ဆင်ရသော ကရင် ရိုးရာထဘီနှင့် အင်္ကျီကိုဝတ်ဆင်ပြီး ပရိသတ်ရှေ့တွင် ထင်ထင်ရှားရှား ကိုယ်ရောင် ပြုပြီဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ သတို့သားနှင့် သတို့သမီးတို့သည် အကြင်လင် မယားဘဝသို့ ရောက်သွားကြ လေတော့သည်။

ပိုးကရင်တို့၏ လိပ်ပြာခေါ်လက်ချည်ခြင်း

ပိုးကရင်တို့၏ လက်ချည်သောခလေ့ (လိပ်ပြာခေါ်သောခလေ့) သည် အကြမ်းအားဖြင့် သုံးမျိုးခွဲခြား၍ ဖော်ပြရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ လိပ်ပြာပျံလွင့်၍ လက်ချည်ခြင်း၊ ဝါခေါင်လ လက်ချည်ခြင်းနှင့် မင်္ဂလာဆောင် လက်ချည်ခြင်းတို့ဖြစ်လေသည်။ လက်ချည်ခြင်းကို လိပ်ပြာခေါ်ခြင်းဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသော်လည်း စင်စစ်အားဖြင့် လိပ်ပြာခေါ်ခြင်းဟူသော စကား၌ အဓိပ္ပါယ်မပြည့်စုံပေ။ လိပ်ပြာခေါ်ခြင်းဟူသော စကား၌ အဓိပ္ပါယ်မပြည့်စုံပေ။ လိပ်ပြာပျံလွင့်သော လူတစ်ဦးအား လိပ်ပြာခေါ်ပေးသည့်အခါတိုင်း လက်ချည်ပေးရသော်လည်း၊ လက်ချည်သည့်အခါတိုင်း လိပ်ပြာခေါ်သည်မဟုတ်ပေ။ လက်ချည်ခြင်းသုံးမျိုးကို ကွဲပြားခြားနားစွာသိရန် အောက်ပါအတိုင်း ခွဲခြားဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

လိပ်ပြာပျံလွင့်၍ လက်ချည်ခြင်း

ပိုးကရင်တို့၏ ယုံကြည်မှုတရပ်မှာ ဝိညာဉ်ခေါ်လိပ်ပြာပင်ဖြစ်သည်။ လူတို့တွင် ရုပ်နှင့်ဒွန်တွဲလျက် ဝိညာဉ်ခေါ်သော လိပ်ပြာသည် အမြဲရှိနေသည်။ ကြောက်မက်ဖွယ်မြင်ကွင်း၊ ထိတ်လန့်ဖွယ် အသံဗလံတို့နှင့် တွေ့ကြုံရသောအခါ စိတ်အားငယ်တတ်သည့် လူအချို့သည် ထိတ်လန့်သွားကာ ကြောက်စိတ်ဝင်လာတတ်သည်။ ထိုအခါ ထိုသူသည် စိတ်ချောက်ချား၍ ကိုယ်လက်မအိမသာဖြစ်ကာ တဖြည်းဖြည်းပိန်ချိုးလာပြီး ရောဂါစွဲကပ်လာတတ်သည်။

သို့ဖြစ်၍ ထိုသူသည် မူလအတိုင်း ပြန်လည် ကောင်းမွန်လာစေရန် ဘိုးစဉ်ဘောင် ဆက် ရှေးလွန်ခဲ့သော ပိုးကရင်တို့၏ ရိုးရာဓလေ့တစ်ခုဖြစ်သည့် လိပ်ပြာ ပြန် ခေါ်သော လက်ချည်ခြင်းကို ပြုလုပ်ပေးရသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ထိတ်လန့်၍ ကယောင်ချောက်ချားဖြစ်နေသောသူ၏စိတ်ကို နဂိုစိတ်ကောင်းနှင့် ပြန်၍လဲပေး ရန်ဖြစ်သည်။

ပျံလွင့်သွားသော လိပ်ပြာကို ပြန်လည်ခေါ်ပေးရာတွင် အဝေးသို့ ပျံလွင့်သွား သော ဝိညာဉ် (ဝါ) လိပ်ပြာပြန်လာရန်ညနေ အိပ်ရာဝင်ခါနီးအချိန်၌ အိမ်ပေါ်မှာရှိ သော လှေကားဘောင်ကို ယောက်မ ဖြင့် ဖြည်းညှင်းစွာ ရိုးခေါက်၍ ခေါ်ယူလေ သည်။ ဤသို့ပြုလုပ်စဉ်တွင် ပါးစပ်မှလည်း အောက်ပါအတိုင်းရွတ်ဖတ်ပြော ဆိုရသည်။

“အို - အသင်လိပ်ပြာ၊ ပြန်လာပါ-ပြန်လာပါ။ အိမ်ကိုပြန်လာပါ။ အိမ်ကိုပြန် လာပါ။ မိခင်နှင့်အတူပြန် လာနေပါ။ ဖခင်နှင့်အတူပြန်လာနေပါ။ ညီအစ်ကိုမောင် နှမများနှင့်အတူ တစုတရုံးတည်းပြန်လာနေပါ။ အိမ်ကို အကုန်ပြန်လာပါ။ သုဿန် မှာ မနေပါနှင့် ‘နောင်းလော့၊ နောင်းခလော့’ ဟုခေါ်သော နတ်မိစ္ဆာတို့၏ စကားကို မယုံပါနှင့်။ အိမ်မှာပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် ချမ်းချမ်းသာသာနှင့် ကောင်းမွန်စွာ ပြန်နေပါ။ အို- အသင်လိပ်ပြာ၊ ပြန်လာပါ။ ပြန်လာပါ။”

ဤသို့ရွတ်ဖတ်ပြောဆိုပြီးလျှင် မီးဖိုခန်းအဝင်ဝ တံခါးပေါက်အပေါ်ဘက်ဘောင် ကို ယောက်မဖြင့်တဖန် ဖြည်းညှင်းစွာရိုက်၍ ယခင်အတိုင်း ရွတ်ဖတ်ပြောဆို ရပြန်သည်။ ထိုနောက် သားသမီးတို့ဘက်သို့ လှည့်မေးရသည်။ “ဝိညာဉ် (လိပ်ပြာ) ခုနစ်ပါး အကုန်ပြန်လာပြီလား” မေးသောအခါ သားသမီးတို့ က “ဝိညာဉ် (လိပ်ပြာ) ခုနစ်ပါး အကုန်အစင်ပြန်ရောက်လာကြပါပြီ” ဟူ၍ ပြန် ဖြေကြားရသည်။

ဝိညာဉ် (လိပ်ပြာ) ပြန်လာရန် သုံးညတိုင်တိုင်ခေါ်ယူရသည်။ နောက်နေ့နံနက် သို့ရောက်သော် ရိုးရာပူဇော်ခြင်း (နတ်စားအတွက် အသုံးပြုသော သစ်သား ဗျပ်ထဲတွင် ထမင်းခုနစ်ဆုပ်၊ ပန်းခုနစ်ခက်၊ ကောက်ညှင်းခုနစ်ထုပ်ကို ပြင်ဆင် ထားရသည်။ ထိုနောက် ကော်မတင် အရောင်မဆိုးထားသော ချည်မျှင်အဖြူ များနှင့် ရေတခွက်ကိုလည်း ထိုဗျပ်ထဲတွင် ထည့်ထားရသည်။

လိပ်ပြာပျံလွင့် ထွက်ခွာသွားသောသူ၏ လိပ်ပြာကိုခေါ်ရန် လက်ချည်ခြင်းကို စတင်ကြတော့သည်။ လက်နှစ်ဘက်ထဲတွင် ထမင်းဆုပ်၊ ကောက်ညှင်းထုပ်နှင့် ပန်းသုံးခက်ကို ဆုပ်ကိုင်ကာ လက်မောင်းကို ပက်လက်ထားပြီး ဆန့်ထားရ သည်။ လက်ချည်ပေးရန် သက်ကြီးရွယ်အိုနှစ်ဦးက ချည်မျှင်အဖြူကိုတစ် ယောက် တစ်မျှင်စီယူရသည်။ ၎င်းနောက် ချည်မျှင်စကို ရေဖြင့်ဆွတ်၍ လိပ်ပြာ ပျံလွင့်သောသူတွင် စွဲကပ်သည့်အနာရောဂါတို့ကို ခြစ်ချဆွဲနှုတ်လေဟန်ဖြင့် လုပ် ဆောင်ရသည်။ ထိုနောက် လက်ကို စတင်ချည်တော့သည်။ လက်ချည်နေစဉ် အောက်ပါ အတိုင်း လက်ချည်ပေးသူက ရွတ်ဖတ်ပြောဆိုရ၏။

“အို အသင်လိပ်ပြာ၊ ပြန်လာပါ - ပြန်လာပါ။ မိဘနှင့်အတူပြန်လာနေပါ။ မောင် နှမနှင့်အတူပြန်လာနေပါ။ သင်ချိုင်းတွင်မနေပါနှင့်၊ အရိုးတောင်တွင်မနေပါနှင့် ‘နောင်းလော့၊ နောင်းခလော့၊ ခလုံးချိုင်းကျာမောင်’ ဟုခေါ်သော နတ်မိစ္ဆာတို့ ၏ စကားကိုမယုံစားပါနှင့်၊ သူတပါးကို ပြားယောင်းသွေးဆောင် တတ်သော ညောင်စောင့်နတ်၏ စကားကိုလည်း မယုံပါနှင့်၊ အိမ်တွင်ပြန်လာနေပါ။ ကျောက် တောင်ကဲ့သို့ သန်မာပါ၊ မြားပျံကဲ့သို့ လျင်မြန်ဖျတ်လတ်ပါ၊ ကျောက်ကို အစိပ်စိပ်အမွှာမွှာ ကွဲအောင်ကိုက်၍ သံကိုလည်း အပိုင်းပိုင်းအစစ ဖြတ်အောင် ကိုက်ဖြတ်ပါ၊ ကျန်းကျန်းမာမာ သန်သန်စွမ်းစွမ်းဖြင့် အိမ်တွင်အတည်တကျပြန် နေပါ။”

လက်ကြိုးချည်ပေးသူ သက်ကြီးရွယ်အို နှစ်ဦးက မိမိတို့လက်ထဲတွင်ကိုင်ထား သော ချည်မျှင်ဖြူဖြင့် လိပ်ပြာပျံလွင့်သူ၏ လက်ကောက်ဝတ်ကို တစ်ယောက်

တစ်ဘက်စီ လကျာရစ်သုံးပတ်တိတိပတ်ပေးရ သည်။ ထို့နောက်ကြိုးစနစ်ခုကို အသေချည်လိုက်ရသည်။ ပိုနေသောကြိုးစနစ်ခုကိုဖြတ်၍ ထမင်းဆုပ်၊ ကောက်ညှင်းထုပ်နှင့် ပန်းတို့ကို အနည်းငယ်စီ ဖွဲယူကာ ကြိုးစနစ်နှင့်အတူ ခေါင်းပေါ်သို့ တင်ပေးရသည်။

“အို ... အသင်လိပ်ပြာ၊ ပြန်လာပါ - ပြန်လာပါ။ ခေါင်းပေါ်မှဆံပင်များ ဤကြိုးစဖြူကဲ့သို့ အကုန်ဖြူသည့်တိုင်အောင် ပြန်လာနေပါ” ဟူ၍ ရွတ်ဖတ်ပြော ဆိုပေးရပြန်သည်။

လိပ်ပြာခေါ်သောစလေ့သည် ဒေသအလိုက်ကွဲပြားခြားနားခြင်း အနည်းငယ်စီရှိကြ၏။ အချို့ဒေသတွင် သစ်သားပျပ်ထဲ၌ ထမင်းဆုပ်၊ ပန်း၊ ကောင်းညှင်းထုပ်နှင့်အတူ ချည်မျှင်ရှည် တစ်ချောင်းကို ကန့်လန့်ဖြတ်၍ ချထား၏။ ချည်စတဘက်မှာ ပျပ်၏အပြင်ဘက်သို့ ရောက်သည့်အထိ ရှည်ထားရသည်။ ထို့နောက်သစ်သားပျပ်ကို လိပ်ပြာလွှင့်သော သူ၏ ထိတ်လန့်ခဲ့သော နေရာ၊ လဲကျခဲ့သော နေရာသို့ ယူသွားရ၏။ ပျပ်အပြင်သို့ ထွက်နေသော ချည်စကို အလယ်မှ မီး ဖြင့်ရှို့ကာ ဖြတ်လိုက်၏။ လိပ်ပြာကို လည်း နှုတ်မှရွတ်ဖတ်ခေါ်ပေးရသေး၏။ ထိုအခါ သစ်သားပျပ်ထဲတွင်ရှိသော ချည်စဘက်သို့ မီးကူးလာသော် လိပ်ပြာပြန်လာပြီဟု မှတ်ယူကြ၏။ သစ်သားပျပ်ထဲတွင်ရှိသောချည်စဘက်သို့ မီးမကူးပါက လိပ်ပြာမလာသေးဟူ၍ ယူဆကြသည်။ လိပ်ပြာပြန်မလာမချင်း ထိုသို့ ဆက်လက် လုပ်နေရမည်သာ ဖြစ်သည်။

အချို့ဒေသတွင်မူ လိပ်ပြာပျံလွှင့်ခဲ့သောသူ၏ ထိတ်လန့်သောနေရာ၊ လဲကျခဲ့သော နေရာသို့သွား၍ ငွေဒင်္ဂါးပြားကို ဒေါင်လိုက်ထောင်ထားရသည်။ ငွေဒင်္ဂါးသည် လဲမကျပါက လိပ်ပြာပြန်လာပြီဟု မှတ်ယူကြသည်။ အချို့ဒေသများမှာလည်း အဆိုပါနေရာသို့သွား၍ ကြက်ဥကို ထောင်ထားရသည်။ ကြက်ဥသည် မတ်မတ်အနေအထားအတိုင်းရှိပါမူ လိပ်ပြာပြန်လာပြီဟု မှတ်ယူလျက် ကြက်ဥလဲကျနေပါက လိပ်ပြာပြန်မလာသေးဟူ၍ ယူဆမည်သာဖြစ်ပေသည်။

ဤသည်တွင်ပိုးကရင်တို့၏ ရိုးရာဓလေ့မှ လိပ်ပြာပျံလွင့်သည်ဟု မိမိတို့ ယုံကြည်ယူဆထားသောသူအား မိမိနှင့်လိပ်ပြာအတူ ပြန်လာနေထိုင်ရန် လိပ်ပြာခေါ်ပေးခြင်း ဓလေ့တရပ်ပင်ဖြစ်သည်။

ဝါခေါင်လလက်ချည်ခြင်း

နှစ်စဉ် ဝါခေါင်လရောက်တိုင်း ပိုးကရင်တို့သည် ရွာလုံးကျွတ် လင်ကြိုးချည်ခြင်း သို့မဟုတ် ရွာလုံးကျွတ်လိပ်ပြာခေါ်ခြင်းကို ပြုလုပ်ကြ၏။ တစ်ရွာလုံးစုပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းကား မဟုတ်ပေ။ နေ့ကောင်းကို ရွေးချယ်၍ မိမိနှစ်သက်ရာနေ့၌ မိမိအိမ်တွင် မိသားစုတစ်စုလုံး စုပေါင်းလုပ်ဆောင်ကြခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ပိုးကရင်တို့သည် ဝါခေါင်လတွင် မြေဖုတ်ဘီလူး၊ သရဲတစ္ဆေများသည် လူနှင့်ပူးကပ်စားသောက်တတ်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဝါခေါင်လတွင် အခြားလများထက် ထမင်းပို စားနိုင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ကပ်စားခြင်းကို ခံရသဖြင့် မိမိတို့၏ သားသမီးများ၏ လိပ်ပြာသည် အဝေးသို့တိမ်းရှောင်ပျံလွင့် ထွက်ပြေးသွားလျှင် သားသမီးများသည် ဖျားနာတတ်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။

ထို့ကြောင့်ပင် ထွက်သွားပြီး ထွက်သွားဆဲ ထွက်သွားလတ္တံ့သော လိပ်ပြာများ မိမိတို့သားသမီးများနှင့် မကင်းမကွာ ရလေအောင် ပိုးကရင်တို့က ဝါခေါင်လလက်ချည်ခြင်း ဓလေ့တစ်ရပ်ကို လုပ်ဆောင်ကြရသည်။ ဤသို့လိပ်ပြာကို ခေါ်ပေးသဖြင့် လိပ်ပြာပျံလွင့်ခြင်းမရှိပါက သားသမီးတို့အပေါ် အနာ ရောဂါများ မစွဲကပ် မကျရောက်နိုင်တော့ပဲ ကျန်းကျန်းမာမာရှိကြမည်ဟု အကြွင်းမဲ့လက်ခံယုံကြည် ထားကြလေသည်။

ဝါခေါင်လသည် မိုးများသောလဖြစ်၍ အညစ်အကြေးပေါများခြင်း၊ ခြင်ပေါခြင်း စသော အကြောင်းများကြောင့် ရောဂါဘယ ထူပြောသောလဖြစ်ပေရာ ခေတ်

အမြင်ဖြင့် ကြည့်မည်ဆိုပါလျှင် ပိုးကရင်တို့သည် သားသမီးတို့အား ကျန်းမာရေးကို ဂရုစိုက်ကြရန် ပညာပေးခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ မိုးအေးသော လဖြစ်သဖြင့် နှာစေး ချောင်းဆိုး ဖျားနာတတ်သောလဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရောဂါဘယ အလွယ်တကူ မစွဲကပ်နိုင်ရန် သတိပီရိယဖြင့် နေထိုင်စားသောက်ရန် တပ်လှန့်နှိုးဆော်သောအားဖြင့် ဝါခေါင်လ လက်ချည်ခြင်းကို လုပ်ဆောင်ခြင်းပင်ဖြစ်ပေသည်။

ထိုကြောင့် ဝါခေါင်လလက်ချည်ခြင်း သို့မဟုတ် ဝါခေါင်လ လိပ်ပြာခေါ်ခြင်း ဓလေ့သည် ပိုးကရင်တို့၏ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း ဓလေ့တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ “တူဝေ” အနွယ်ဝင် ပိုးကရင်တို့၏ လက်ထပ်ထိမ်း မြားခြင်းဓလေ့နှင့် အတော်အတန်ကွာခြားခြင်းရှိကြောင်း သတိပြုသင့်ပေသည်။

သားသမီးချင်း မေတ္တာမျှကြပြီဆိုလျှင် သားရှင်ဖြစ်သူမိဘက သမီးရှင်မိဘထံသို့ သွားရောက်စေ့စပ် တောင်းရမ်းပေးလေ့ရှိသည်။ တောင်းရမ်းပေးပြီးနောက် နှစ်ဦးနှစ်ဘက် သဘောတူညီပြီဖြစ်သော် လည်း လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းကိစ္စကို ချက်ချင်းဆောင်ရွက်ပေးလေ့မရှိချေ။ ခုချစ်၊ ခုညား၊ ခုကွာသော ဓလေ့ကိုကရင်လူမျိုးများမနှစ်သက်ကြချေ။ ထိုကြောင့်ဖခင်ကတောင်းရမ်းပေးပြီးသည့် တိုင်အောင်အိမ် ထောင်ရှင်လောင်းနှစ်ဦးတို့သည် အတူတကွနီးစပ်ခွင့် မရကြသေးပေ။ နှစ်ဦးနှစ်ဘက် သောမိဘတို့က သမက်လောင်း၊ ချွေးမလောင်းကို အနေအထိုင်သင့်မသင့် အပြောအဆို လိမ်မာရေးခြားရှိမရှိ၊ အသွားအလာတော်မတော်၊ သစ္စာရှိမရှိ စသည်ဖြင့် အကဲခတ်ကြသေး၏။

သားရှင်နှင့်သမီးရှင် နှစ်ဦးနှစ်ဘက်စလုံး သုံးနှစ်တိုင်တိုင် လေ့လာအကဲခတ်ပြီး သဘောကျမှသာလျှင် လက်ထပ်ထိမ်းမြား ပေးကြမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအခါမှပင် ချစ်သူနှစ်ဦးမှာ နီးစပ်ခွင့်ရရှိတော့သည်။ ဤကဲ့သို့အိမ်ထောင်ရှင်နှစ်ဦး၏ တစ်ဦးအပေါ်တစ်ဦး သစ္စာရှိမရှိကို မိဘတို့လေ့လာအကဲဖြတ်ပေးခြင်းဖြင့် အခုချစ်၊ အခုယူအခုစကားများ၊ အခုကွဲဟူသော မစစ်မှန်သည့်အိမ်ထောင်တည်ဆောက်

ရေးကို ကြိုတင်ပိတ်ပင်တားဆီးပေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုရလျှင် သစ္စာနှင့်ရင်း၍ အသက်ထက်ဆုံး ရိုးမြေကျ ပေါင်းသင်းသွားကြမည့် ရာသက်ပန် အိမ်ထောင်ရေးကို မိမိတို့က ဝိုင်းဝန်းထူထောင်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိမ်းမြားမင်္ဂလာ လက်ချည်ခြင်းခလေ့သည်လည်း ဒေသတစ်ခုနှင့်တစ်ခု တစ်ပုံစံ တည်း ပြုလုပ်ကြမည် မဟုတ်ပေ။ နေရာဒေသကိုလိုက်၍ အနည်းငယ်ကွဲပြား ခြားနားခြင်း ရှိကြသည်။

အိမ်ထောင်ရှင်လောင်းနှစ်ဦးသည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးချစ်ချစ်ခင်ခင် ကြည်ကြည် ဖြူဖြူ ရှိကြသည့်အပြင် နှစ်ဘက်သောမိဘတို့ကလည်း သဘောတူညီကြပြီဆို လျှင် နေ့ကောင်းရက်ကောင်းကို ရွေးကာ လက်ထပ်ထိမ်းမြားကြတော့၏။ လက် ထပ်ထိမ်းမြားသောနေ့တွင် သတို့သားဘက်မှအပေါင်းအဖော် လူပျိုအသင်း အ ဖွဲ့တို့နှင့် သတို့သမီးအိမ်သို့ သွားရောက်ကြရ၏။ သီချင်းဆိုသူဆို လက်ခုပ်တီး သူတီး၊ ပျော်စရာ ပျော်စရာကြီးပင် ဖြစ်၏။ မိမိတို့ကိုယ်ကိုလည်း ဆင်ပြောင်ကြီး ဟူ၍ တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြ၏။

“ဆင်ပြောင်ကြီးလောက် အားကောင်းတဲ့ ငါတို့အဖွဲ့လာကြပါပြီ၊ ဝေးဝေးသာ လမ်းဖယ်ပေးကြပါ၊ ဖယ်သာမပေးယင် မင်းတို့ရဲ့အဆောက်အအုံအသီးအပင် တွေအကုန်ဖျက်ဆီးပစ်မယ်၊ တို့ဆင်ပြောင်အဖွဲ့ဟာ သိပ်ကိုအားကောင်းတယ်။”

ဤသို့ဟစ်အော်ပြောဆိုယင်း အချို့ကလည်း လမ်းတွင်ရှိသမျှ အသီးအပင်များ ကိုတမင် နှုတ်ပစ်လိုက် ကြသည်။ လမ်းဘေးသစ်ပင်ဝါးပင် တို့ကိုလည်း ချိုးဖက် ဖျက်ဆီး ပစ်ကြသည်။ အော်သူအော်၊ ဟောက်သူဟောက်၊ သီချင်းဆိုသူဆိုနှင့် အလွန်ပျော်စရာကောင်းလှသည်။

သတို့သမီးအိမ်သို့ရောက်သော် သတို့သမီး၏ အခြေအရံမိန်းမပျိုအဖွဲ့နှင့် အိမ်ရှင် တို့ကလှေကားကို ပတ်ပတ်လည်ဝိုင်းထားကာ သတို့သားကို အိမ်ပေါ်သို့တက်

ခွင့်မပြုသေးပေ။ မိန်းမဖော်အဖွဲ့က အိမ်ပေါ်မှနေ၍ ဝါးဘိုး၏ အရင်းတပိုင်းကို ပစ်ချကာ သတို့သားအားပေါက်ဆိန်ဖြင့်ခွဲခိုင်းသည်။ သတို့သား၏ ခွန်အားစွမ်းရည်ကို စမ်းခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

သစ်သားတစ်တုံးကို နှစ်ခြမ်းကွဲအောင် ခွဲနိုင်မည်ဖြစ်သော်လည်း အထဲတွင် ဟောင်းလောင်းပေါက် လည်းဖြစ်၊ အဆစ်လည်းပါ။ အရင်းပိုင်းလည်းဖြစ်သော ဝါးဘိုးကို တချက်တည်းနှင့် နှစ်ခြမ်းကွဲအောင် ခွဲရသော အလုပ်သည် မလွယ်လှပေ။ ပရိသတ်ကလည်း ပိုင်းပိုင်းလည်အောင် လာရောက်ကြည့်ရှုသဖြင့် အချို့သော သတို့သား တို့မှာ ခြေမ ကိုင်မိလက်မကိုင်မိ ဘာလုပ်ရမှန်းမသိ ဖြစ်တတ်သည်။ ထိုအခါတွင် ပရိသတ်နှင့်တကွ သတို့သမီး၏ အခြွေအရံအဖွဲ့တို့မှာ တရုံးရုံး တဝါးဝါးနှင့် ရယ်မောကြသည်မှာ ပျော်စရာကောင်းလှ၏။

အချို့ကလည်း ဝါးဘိုးတစ်ပိုင်းကို ဆီဖြင့် လိမ်းကျံ၍ အဖျားပိုင်းကို သတို့သားအားရအောင်ဆွဲစေ သည်။ ဝါးဘိုးကိုဆွဲ၍ မရမချင်း ဝါးဘိုးအရင်းပိုင်းကို ပေါက်၍ မကွဲမချင်း အိမ်ပေါ်သို့ သတို့သားအား တက်ခွင့်မပေးချေ။

သတို့သားအိမ်ပေါ်သို့တက်သော် သတို့သမီးက ကင်ပွန်း၊ နန်းရည်တို့ဖြင့် စီရင်ထားသော ရေစင်ဖြင့် သတို့သားကို တကိုယ်လုံး စိုရွဲသွားအောင် လောင်းချယင်း နှုတ်မှလည်း “ကောင်းသောလာခြင်း ဖြစ်ပါစေ” ဟူ၍ ဆုတောင်းပြောဆိုရသည်။ ထို့နောက် မိမိကိုယ်တိုင် ရက်လုပ်ထားသော လုံချည် (ပုဆိုး) နှင့် အင်္ကျီကို သတို့သားအား အဝတ်လဲပေးပြီး အိမ်ခန်းထဲသို့ ခေါ်ဆောင်သွားလေသည်။

သတို့သမီးနှင့် သတို့သားဘက်မှ မိဘနှင့် လူကြီးများက သတို့သမီးနှင့် သတို့သားတို့အား လက်ချည်ပေးရလေသည်။ ဤအကြိမ်လက်ချည်ခြင်းသည် လိပ်ပြာပျံလွင့်၍ လိပ်ပြာပြန်ခေါ်သော လက်ချည်ခြင်း မျိုးမဟုတ်တော့ပေ။ ချည်မျှင်တို့ဖြင့် ဇနီးမောင်နှံလောင်းတို့၏ လက်ကို ရစ်ပတ်ကာ လက်ထပ်ထိမ်းမြားပေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ထိမ်းမြားမင်္ဂလာ လက်ကြိုးချည်ပြီးသော် သတို့သမီးနှင့် သတို့သားတို့သည် အတူတကွ ထမင်းစား ကြရပြန်သည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဘက်မှ ဆွေမျိုးသားချင်းနှင့်တကွ သတို့သမီး သတို့သား၏ အခြွေအရံ တို့ကလည်း ပြောင်သူပြောင် လှောင်သူ လှောင်၊ ကောင်းချီးပေးသူပေးနှင့်ပျော်စရာကောင်းလှသည်။ သတို့သမီးသတို့သားနှစ်ဦးမှာလည်း ယောင်ချာချာနှင့် ဘာလုပ်ရမှန်းမသိ ရယ်ဖွယ်ရာလည်းကောင်း၊ ပျော်စရာလည်းကောင်းဖြစ်တော့၏။ ထမင်းစားပြီးသော် သတို့သမီးနှင့် သတို့သားတို့သည် အကြင်လင်မယားဘဝသို့ ရောက်သွားကြတော့သည်။ သတို့သား၏အခြွေအရံ လူပျိုကာလသား (ဆင်ပြောင်) တစ်စုတို့က သတို့သမီး အိမ်သို့လာရာ လမ်း၌အောက်ပါသီချင်းဖြင့်ဟစ်ကြွေးသီဆို၍ လာကြလေသည်။

- ၁။ ယဂိုဖေါင်းခွါလေအော့နောင်းဂါ။ အော့လဂါထိုင်ကဲနောင်းဝါ-လာလာဝေ။
(ငဲ့မိတ်ဆွေ တစ်ယောက်မှမရှိတော့ပါ။ ရှိတဲ့တစ်ယောက်ကလဲ သတို့သမီးရဲ့လင်ဖြစ်သွားရပြီ - လာလာဝေ)
- ၂။ ယဂိုဖေါင်းခွါထိုင်ကဲနောင်းဝါ။ ယအော့လဂါလေမောက်ယသာ - လာလာဝေ။
(ငဲ့မိတ်ဆွေကလည်း သတို့သမီးရဲ့ လင်ဖြစ်သွားလို့ ငါတစ်ယောက်ထဲ ဘယ်ပျော်နိုင်ပါတော့မလဲ - လာလာဝေ)
- ၃။ ယမူးမာဒွန်ထူးချိုခွန်၊ ဖီးအော်လား ယသိုက်နောင်းကွန် - လာလာဝေ။
(ငှက်တော်လို သာယာသောစကားကို ငါပြောပုံမယ်၊ ငဲ့ကိုအရက် တပုလင်းလောက် ပေးသောက်ပါ။ လာလာဝေ။)
- ၄။ ယမူးမာဒွန်ထူးချိုခွေ၊ ဖီးအော်လားယသိုက်နောင်းထွေ - လာလာဝေ။
(အမြီးနှစ်ခွ ငှက်တော်လို သာယာသောစကားကို ငါပြောပုံမယ်၊ ငဲ့ကို အရက်တပန်းကန်လောက် ထည့်တိုက်ကြပါ - လာလာဝေ။)
- ၅။ ယဂယ်ကိုယဂိုဖေါင်းခွါ၊ ဘားအော့ကစ်ထောက်နောင်းဝါ - လာလာဝေ
(ငဲ့မိတ်ဆွေကို ငါခေါ်လာခဲ့ပေမယ့် သတို့သမီးရဲ့ လင်အဖြစ်ထားခဲ့ရပါပြီ - လာလာဝေ။)
- ၆။ အောင်းယာဂေါက်ထီထုံးဖွန်ကောက်၊ နီးလန်အော့ယ ထိုင်လေမောက် - လာလာဝေ။

(ချောမွေ့တဲ့ဝါးဘိုးပိုင်းကို ဆွဲယူလို့မရတဲ့အတွက်၊ ငါမပြန်နိုင်တော့ပြီ - လာလာဝေ။)

၇။ အောင်းယာ့ဂေါက်ထီထုံးလခေါ်၊ နီးလန်အော့ယဘားထိုင်ပလော် - လာလာဝေ။

(ချောမွေ့တဲ့ဝါးဘိုးပိုင်းကို ဆွဲယူလို့မရတော့တဲ့အတွက်ငါလက်မဲ့ ပြန်ရပါတော့မယ် - လာလာဝေ)

၈။ ယဂိုဖေါင်းမူးအဂေါင်ဃီ၊ ဒါးဘားသာအမေးနောင်းထီး - လာလာဝေ။

(ချောမောလှပတဲ့ ငှက်မိတ်ဆွေရဲ့မိန်းမကို မျက်နှာလေးတချက်လောက် မြင်စမ်းချင်ပါတယ် လာလာဝေ)

၉။ ယဂိုဖေါင်းမူးကဲပဝေ၊ လေဒါးဘားယထိုင် မောက်အော့ - လာလာဝေ။

(သတို့သမီးက ငါတို့မိတ်ဆွေဖြစ်နေပါပြီ၊ သူ့ကိုမတွေ့ရယင် မပြန်နိုင်ပါဘူး- လာလာဝေ)

၁၀။ မိသေမီအိုင်အောင်းအစိုးအော့၊ မူးအော်ဘားသာသိုက်နောင်းထွေ - လာလာဝေ။

(ခေါပျဉ်၊ ကောက်ညှင်း မစားချင်ပါဘူး၊ အရက်တပန်းကန်လောက်ယောက် ချင်ပါတယ် - လာလာဝေ။)

၁၁။ အခါဘားယမူးထိုင်လော့၊ ဖီးအော်လားယသိုက်ဘလယ်ဘလယ်အော် - လာလာဝေ။

(ပြန်ချိန်တန်လို့ ငါပြန်ပါတော့မည်၊ မပြန်ခင်အရက်ကို ဝအောင်ပေးသောက် ကြပါအုံး - လာလာဝေ)

၁၂။ ယအော်ဘားသိုက်ဘလယ်ဘလယ်အော်၊ ထောင်းဖူးဒါးဝေအေးဂီဝေါ် - လာလာဝေ။

(အရက်ကိုတဝသောက်ခဲ့ရပါပြီ၊ သားကောင်းရတနာ မွေးဖွားပါစေ - လာ လာဝေ)

“လာလာဝေ” သည် “ဟေ့လာမောင်ရိုဝါး” ဟူ၍အဆုံး သတ်သီဆိုသကဲ့ သို့ ဖြစ်သည်။